ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΟΓΔΟΟΣ

1879

[ΙΟΥΛΙΟΣ—ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 8.—ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΑΘΗΝΗΣΙ

Γραφεῖον τῆς Ἑστίας: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

1879

Ἀριθ. 200 – Λεπτὰ εἴκοσι.

ΕΤΟΣ Δ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ὀγδοος

Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

28 Ὀκτωβρίου 1879

Σφραγὶς τῆς

ΙΟΝΙΟΥ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

Τὸ πρωτότυπον τῆς ἀνωτέρω σφραγῖδος εὑρίσκεται εἰς χεῖρας τοῦ ἐν Κερκύρᾳ πεπαιδευμένου δικαστοῦ κ. Μ. Ἱδρωμένου, τῇ εὐμενεῖ φροντίδι τοῦ ὁποίου ἀπεστάλη ἡμῖν πιστὸν ἀντίγραφον, φιλοπονηθὲν ὑπὸ δεξιοῦ Κερκυραίου ἰχνογράφου. Ἀπὸ τοῦ 1820 ἡ ἰόνιος Βουλὴ, προτάσει τοῦ προστάτου βασιλέως Γεωργίου Δ', ἀνηγόρευσεν ἄρχοντα τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας τὸν ἀείμνηστον Φριδερῖχον Γούϊλφορδ, οὗ τινος ὁ ἐνθουσιώδης φιλελληνισμὸς καὶ αἱ γενναῖαι χρηματικαὶ προσφοραὶ ἴσχυσαν νὰ καταβάλωσι τὰς παντοειδεῖς δυσχερείας καὶ τὰς πολλαπλᾶς ἀνάγκας τῆς ἱδρύσεως τῆς Ἀκαδημίας. Ὁ κόμης Γούϊλφορδ ἐπεθύμει τὸ πρῶτον νὰ ἱδρύσῃ τὸ ἀνώτερον τοῦτο ἐκπαιδευτήριον ἐν τῇ κλασικῇ καὶ μονήρει νήσῳ τῆς Ἰθάκης, ἀργότερον ὅμως προὐτιμήθη ἡ Κέρκυρα.

Τῇ 7|19 Μαΐου 1823 τὸ ἰόνιον κοινοβούλιον ἐξήνεγκε τέλος μετὰ πολλοὺς δισταγμοὺς τὸ περὶ συστάσεως αὐτῆς ψήφισμα, ὁρίσαν τὴν δαπάνην τοῦ α' ἔτους εἰς τάλληρα 10,000, ἀλλ' ὑπερέβασαν τὰς 16,000 ταλλήρων μέχρι τοῦ 1827. Τῇ 17|29 Μαΐου 1824 ἐτελέσθη ἡ ἐπίσημος ἑορτὴ τῆς καθιδρύσεως, ἧς περιγραφὴν δημοσιεύομεν κατωτέρω, ἐρανισθέντες ταύτην ἐξ ἀξιολόγου διατριβῆς τοῦ κ. Α. Μ. Ἱδρωμένου «Περὶ τῆς ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις ἐκπαιδεύσεως ἀπὸ τῆς εἰς τοὺς Ἑνετοὺς ὑποταγῆς μέχρι τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν ἀποκαταστάσεως», καταχωρισθείσης ἐν τῷ α' Ἀττικῷ Ἡμερολογίῳ» τοῦ ἔτους 1873.

Ἡ ἰόνιος Ἀκαδημία, ἧς καθηγηταὶ διετέλεσαν ὁ Χριστόφ. Φιλητᾶς, ὁ Κ. Ἀσώπιος, ὁ Κ. Σακελλαρόπουλος, ὁ Θ. Φαρμακίδης, ὁ Ν. Πάμβας καὶ ἄλλοι κλεινοὶ διδάσκαλοι, ἱδρυθεῖσα κατὰ τοὺς βουλικοὺς χρόνους, ἐχρησίμευσε θαυμασίως ὅπως ἐκ τῆς πανταχόθεν συρρεύσασης εἰς αὐτὴν πρὸς μάθησιν ἑλληνικῆς νεολαίας πλείστους ὅσους παρασκευάσῃ εἰς τὴν δικαστικὴν καὶ διοικητικὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὰς ἄλλας ἀνάγκας τῆς πατρίδος, ἅμα ἀνεξαρτήτου αὐτῆς καταστάσης, θαυμασίως δ' ἐν Ἑπτανήσῳ διέχυσε τὰ φῶτα τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν γραμμάτων.

Μετὰ τὴν ἕνωσιν τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐν ἔτει 1864, κατηργήθη ἡ ἰόνιος Ἀκαδημία.

Σ. τ. Δ.

Ἑορτὴ τῆς καθιδρύσεως τῆς

ΙΟΝΙΟΥ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

Τῇ 17 Μαΐου 1824 ἐτελέσθη ἡ ἑορτὴ τῆς καθιδρύσεως τῆς ἰονίου Ἀκαδημίας.

Ὑπὸ αἰσθήματος βαθυτάτης εὐλαβείας καταλαμβανόμεθα, νοερῶς παριστάμενοι εἰς τὴν ἐπισημοτάτην ἐκείνην τελετήν, ἥτις ἐσήμανε τὴν ἐπιστροφὴν τῶν μουσῶν εἰς τὰς ἀρχαίας ἑστίας καὶ τῶν γραμμάτων τὴν ἀναγέννησιν ἐν Ἑλλάδι.

Εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ ἐν τῷ παλαιῷ φρουρίῳ παλατίου, ἐν Κερκύρᾳ, ἔνθα εἶχον συνέλθει ἀπὸ πρωΐας ἅπαντες οἱ ἐν τέλει καὶ οἱ πρόκριτοι τῶν πολιτῶν, προπορευομένων τριῶν ῥαβδούχων, ὧν ὁ πρῶτος εἶχεν ἐπὶ τῆς ῥάβδου χρυσότευκτον γλαῦκα, σύμβολον τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, εἰσέρχονται οἱ καθηγηταὶ τῶν τεσσάρων σχολῶν, καὶ μετ' αὐτοὺς ὁ ἄρχων τῆς Ἀκαδημίας, οὗς ἀρχαιοπρεπῶς περιβεβλημένους ὑπεδέξατο ἐνθουσιῶν τὸ παρεστὼς πλῆθος. Ἐκ τῶν σεμνῶν λειψάνων τῆς ἀρχαιότητος, ὁ ἀριστοτέχνης Παῦλος ὁ Προσαλέντης, εἴχε παραγγελίᾳ τοῦ Γούϊλφόρδου διαγράψει τὸ σχέδιον τοῦ ἱματισμοῦ, συνισταμένου ἐκ χιτωνίσκου καὶ χλαμύδος, πεδίλων ἐρυθρῶν καὶ στεφάνου, καὶ τὸ χρῶμα διαφέροντος κατὰ τὰς σχολάς, τῶν μὲν τῆς νομικῆς καθηγητῶν καὶ τοῦ ἄρχοντος ἐχόντων ἰοειδῆ τὴν χλαμύδα, τῶν δὲ τῆς ἰατρικῆς ξανθὴν, καὶ κυανῆν τῶν τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς.[1] Τὴν ἀκαδημαϊκὴν σύγκλητον συγκροτησάντων τοῦ ἄρχοντος καὶ τῶν ἤδη πανεπιστημιακὸν δίπλωμα ἐχόντων Ἀθανασίου Πολίτου καὶ Χριστοφόρου Φιλητᾶ, εἰσήχθησαν διαδοχικῶς ὑπὸ τοῦ κοσμήτορος καὶ ἐστεφανώθησαν ἐπὶ θεολογίᾳ μὲν ὁ αἰδ. Ἀνδρέας Ἱδρωμένος καὶ Θεόκλητος Φαρμακίδης, ἐπὶ νομικῇ δὲ ὁ Σκῶτος Φραγ. Βελφοὺρ, καὶ ἐπὶ φιλοσοφίᾳ ὁ Ἰωάν. Καρανδηνὸς, ὁ Κ. Ἀσώπιος, ὁ Ν. Πίκκολης, ὁ Ἰάκ.

1. Καὶ οἱ φοιτηταὶ τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας κληθέντες Φιλόλογοι ἔφερον στολὴν ἐκ χιτωνίσκου, χλαμύδος κυανοχρόου καὶ πετάσου ἀρχαϊκοῦ σχήματος.

Λουσινιανὸς καὶ ὁ Γεώρ. Ἰωαννίδης. Μεθ' ὃ ὁ Χ. Φιλητᾶς ἀπήγγειλε λόγον, ἐν ᾧ ἐξῆρε τὸ αἴσιον τῆς ἡμέρας μετὰ τοσούτων αἰώνων περιπετείας καὶ ἐθνικὰ δυστυχήματα. Ἐπευφήμησεν ἡ ὁμήγυρις, καὶ τῇ προσκλήσει τοῦ ἄρχοντος οἱ πάντες μετέβησαν εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναόν, ἔνθα δοξολογίας γενομένης ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ κλήρου ὁ Σ. μητροπολίτης Κερκύρας Μακάριος ἀπήγγειλε τὴν ἑπομένην εὐχὴν καὶ ηὐλόγησε τὴν ἵδρυσιν τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας: «Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὸν Σολομῶντα διδάξας, ὁ φωτίσας τοὺς ἁγίους σου μαθητὰς καὶ ἐξ ἁλιέων θεολόγους αὐτοὺς καὶ κήρυκας τῶν μεγαλείων σου ἀναδείξας, Θεὲ τοῦ παντὸς, ἔπιδε ἐπὶ τὰς ἱκεσίας ἡμῶν τῶν ταπεινῶν δούλων σου, καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν δεομένων τῆς σῆς ἀγαθότητος ὑπὲρ τοῦ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος σου συσταθέντος Πανεπιστημίου, πρὸς φωτισμὸν παντὸς τοῦ λαοῦ σου, καὶ διαφύλαξον αὐτὸ στερεὸν, ἀκλόνητον καὶ ὑπεράνω πάσης ἀντικειμένης ἐπηρείας. Κραταίωσον τὴν Α.Μ. τὸν Βασιλέα ἡμῶν προστάτην, τὸν ἀεὶποτε ἐπαγρυπνοῦντα ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως καὶ παντοιοτρόπου εὐτυχίας τοῦ κράτους τούτου... Ἀπόδος τὴν εὐλογίαν σου καὶ τὰς ἀμοιβὰς τῷ ἐντιμοτάτῳ ἄρχοντι καὶ διευθυντῆρι τοῦ Πανεπιστημίου τούτου, κόμητι Φριδερ. Γυϊλφόρδῳ, τῷ ἀπείρους κατατρίψαντι πόνους ἐπὶ τῇ συστάσει τούτου πρὸς βελτίωσιν καὶ φωτισμὸν τῶν κατοίκων τοῦ κράτους τούτου. Δὸς πνεῦμα σοφίας πᾶσι τοῖς διδασκάλοις, καὶ φώτισον διὰ τῆς χάριτός τοῦ παναγίου σου πνεύματος τὸν νοῦν πάντων τῶν μαθητῶν, ὅπως φωτισθέντες δοξάσωσι τὸ παναγιον ὄνομά σου. Σὺ γὰρ ἡ πηγὴ πάσης σοφίας, καὶ Σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων».

Μετὰ μεσημβρίαν ἐν αἰθούσῃ λαμπρῶς κεκοσμημένῃ παρετίθετο τράπεζα εἰς πλείονας ἢ ἑκατὸν κεκλημένους· προπιόντος τοῦ ἄρχοντος ὑπὲρ τοῦ προστάτου βασιλέως καὶ τοῦ προστατευομένου Ἰονίου κράτους, ὁ Λ. Μ. Ἁρμοστὴς Σὶρ Φριδερ. Ἄδαμ ἔκαμε πρόποσιν ὑπὲρ μακροβιότητος τοῦ ἄρχοντος καὶ παγιώσεως τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, ἐνθουσιωδῶς τῶν συνδαιτυμόνων ἐπευφημούντων. Ἡ χαρὰ ἡ πληροῦσα τὴν καρδίαν τοῦ Γυϊλφόρδου ἐξεδηλοῦτο εἰς πάντα λόγον ἐξερχόμενον τῶν χειλέων του, καὶ ἀπερίγραπτος ἀληθῶς ἦν ἡ κοινὴ ἀγαλλίασις ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ τῆς Ἀκαδημίας συστάσει.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ[1]

Φίλτατε,

Ποῦ λοιπὸν ἐμείναμεν εἰς τὴν τελευταίαν ἐπιστολήν μου; Ἀ! ναί. Ἐγὼ μὲν ἔμεινα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, τρωγαλίζων τὸν ξηρὸν ἄρτον τοῦ Νόρμς, καὶ κορεννύμενος ἐκ τῆς ἐξαισίου θέας τῶν Παραῤῥηνίων, οἱ δὲ συμπλῶταί μου ἔμειναν εὐωχούμενοι εἰς τοῦ πλοίου τὰ κοῖλα, ὅθεν ἀνέβαινον πρὸς ἐμὲ τῶν ἐρώντων οἱ ψίθυροι, τῶν παροψίδων καὶ ποτηρίων ἡ μουσικὴ καὶ τῶν ὄψων ἡ κνίσσα. Τότε κατὰ πρῶτον ἔλαβον τὴν πεῖραν ὅτι καὶ ὁ στόμαχος ἔχει φθόνον.

Εἶχον δ' ἀρχίσει ἐκπληττόμενος ὅτι, ἐν ᾧ τὰ πάντα ἐν τῷ κόσμῳ ἔχουσι τέλος, τὸ ἐρεθιστικὸν μόνον ἐκεῖνο συμπόσιον ἦτον ἀτελεύτητον, ὅτε ἤκουσα τρυγμὸν καθεδρῶν μετακινουμένων, καὶ πρώτη ἐφάνη ἀναδύουσα ἐκ τῆς ἀναβάθρας ἡ Βέρθα.

— Ἡ Λωρελάϋ! ἀνεφώνησεν ἅμα ἐπάτησε τὸ κατάστρωμα.

— Ἡ Λωρελάϋ; εἶπεν ἐρωτηματικῶς συγχρόνως καὶ θαυμαστικῶς ὁ σύζυγός της, ἀκολουθῶν αὐτὴν κατὰ πόδας.

Καὶ πάντες οἱ δαιτυμόνες τοῦ μεγάλου γεύματος ἐξώρμων ἀλληλοδιαδόχως, καὶ οὐδεὶς ἔθετε τὸν πόδα εἰς τὸ κατάστρωμα χωρὶς νὰ προφέρῃ τὰς λέξεις: Ἡ Λωρελάϋ.

Πλησιάσας δὲ καὶ ἐμὲ ὁ φιλολόγος, «Λωρελάϋ» μοι εἶπε κινῶν τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐγὼ, ἵνα μὴ καταγελασθῶ ἐπ' ἀγνοίᾳ, «Λωρελάϋ» ἀπήντησα μηχανικῶς, καὶ ὑποπτεύων ὅτι ἦτον ὑποχρεωτική τις εὐχὴ μετὰ τὴν ἑστίασιν, ἣν ὅμως ἄλλοτε δὲν εἶχον ἀκούσει. Ἀλλ' ἀμέσως εἶδον ὅτι ἠπατώμην, διότι πάντες, εἴτε ἐγνωρίζοντο εἴτε μὴ, ἔδιδον ἀλλήλοις τὰς χεῖρας, ἐπιφωνοῦντες τὸ εἰθισμένον: «*Γεῦμα*», ὅπερ δηλοῖ εἰς τὴν λακωνικὴν γλῶσσαν τῶν κεκορεσμένων: «Ὁ Θεὸς δοίη ὑμῖν αἴσιον καὶ ὑγιὲς τὸ γεῦμα»! Ἑπομένως, θεὶς κατὰ μέρος τὴν φυσικήν μου δειλίαν, τὴν κυρίαν Βέρθαν, ἥτις καὶ αὐτὴ μὲ προσεφώνησε διὰ τοῦ μυστηριώδους «Λωρελάϋ», ἐτόλμησα ἰδιαιτέρως νὰ παρακαλέσω νὰ μοὶ εἰπῇ τί σημαίνει ἡ λέξις.

— Τὸ ἀγνοεῖτε! εἶπεν ἐκπεπληγμένη. Ἀ! λησμονῶ ὅτι δὲν εἶσθε Γερμανός. Βλέπετε πρὸς τὰ δεξιὰ τὸν τραχὺν βράχον, αὐτὸν ὅστις βυθίζει τοὺς πόδας του εἰς τὸν ποταμόν. Ἐκεῖ ἐπάνω διῃτᾶτο ἡ Λωρελάϋ, νύμφη θαυμαστῆς ὡραιότητος, ἔχουσα γλαυκοὺς καὶ διαυγεῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς τὸ κῦμα τοῦ Ῥήνου, χρυσῆν τὴν ἡπλωμένην κόμην ὡς τοὺς ὡρίμους ἀστάχεις τῶν πέριξ ἀγρῶν, τὴν φωνὴν μελῳδικὴν ὡς τῶν ἀηδόνων αἵτινες ψάλλουσιν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ...

— Ὦ! τὴν γνωρίζω! διέκοψα μετ' ἀπερισκέπτου ἐνθουσιασμοῦ.

— Τὴν γνωρίζετε λέγετε! εἶπεν ἐκπληττομένη ἡ Βέρθα.

Καὶ εὐτυχῶς ὅτι τὸ εἶπε, διότι μ' ἐκώλυσε νὰ ἐκστομίσω ἀπρεπῆ ἀνοησίαν ἣν εἶχον εἰς τὸ ἄκρον τῶν χειλέων, καὶ ἣν δὲν ἠξεύρω ἂν δὲν εἶχον ἤδη προδώσει οἱ ἐπὶ τῆς ὁμιλούσης στηριζόμενοι ὀφθαλμοί μου,—καὶ ταῦτα ἐμπρὸς τοῦ φιλολόγου. Συνελθὼν ἑπομένως ἀπήντησα·

— Τὴν γνωρίζω βεβαίως· εἶναι ἡ ἡμετέρα, τοῦ Ὁμήρου ἡμῶν ἡ Σειρήν.

— Ὀρθότατα, ἀπεκρίθη ἡ Βέρθα, διότι καὶ ἡ Λωρελάϋ, ὁσάκις πλοῖον προσέπλεεν, ἔψαλλε τὰ γλυκύτερα ᾄσματά της, εἵλκυε ναύτας καὶ πηδαλιούχους, τὸ πλοῖον προσκράσσον εἰς τὸν βράχον κατεποντίζετο, καὶ οἱ πλέοντες ἐγίνοντο θῦμά της.

— Πῶς ἠλλαξαν οἱ καιροί! ἐτόλμησα νὰ ἐκφωνήσω. Τώρα ὁ βράχος ἐκεῖνος εἶναι ἔρημος καὶ ἀκίνδυνος, αἱ δὲ Σειρῆνες, αὗται πλέουσιν ἐπὶ τῶν ἀτμοκινήτων.

— Ἀληθῶς, διέκοψεν ὁ φιλολόγος, φρονῶν ἴσως ἀναγκαῖον νὰ δώσῃ ἐμβριθεστέραν στροφὴν εἰς τὸν διάλογον, ὁ μῦθος τῆς Λωρελάϋ ἐστὶν οὐδεὶς ἕτερος ἢ ὁ Ὁμηρικὸς τῶν Σειρήνων, καὶ ὁ βράχος οὗτος εἶναι πολύτιμον μνημεῖον ἀρχαιοτάτης ἐπενεργείας τοῦ μακρὰν ἀκτινοβολοῦντος Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἐπὶ τῆς ἐν νυκτὶ βαρβαρότητος βεβυθισμένης Γερμανίας κατὰ χρόνους οὓς δὲν γνωρίζει ἡ ἱστορία.

Ἐν τούτοις διάφοροι ἐκ τῶν γνωρίμων τοῦ φιλολόγου εἶχον συσπειρωθῆ περὶ ἡμᾶς, καὶ, μετὰ τὰς ἀναγκαίας ἀντιπαρουσιάσεις, μετεῖχον τῆς συνδιαλέξεως, διότι «ἐπεὶ πόσις καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο», ἐθεώρουν ἀναγκαῖον εἰς τὴν χώνευσιν ν' ἀμβλύνωσι τὴν ὀξύτητα τῶν τρυφερῶν αἰσθημάτων διά τινων σπουδαιολογιῶν. Ἐν αὐτοῖς δ' ἦτο καί τις πρεσβύτης, οὐχὶ νεόγαμος οὗτος, μυστικοσύμβουλος δὲ δὲν ἠξεύρω τίνος, ἢ μᾶλλον οὐδενός, διότι οὗτος ἐστὶ συνηθέστατος κενὸς τίτλος ἐν Γερμανίᾳ. Οὗτος δὲ, ἀπαντῶν εἰς τὸν φιλολόγον,

— Εἰς τοσαύτην ἀρχαιότητα, εἶπε, δὲν νομίζω ὅτι πρέπει ν' ἀναγάγωμεν τὴν ἐπιῤῥοὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐπὶ τῶν χωρῶν τούτων. Οἱ Ῥωμαῖοι, ὧν μεγάλη λεωφόρος ἦτον ὁ Ῥῆνος, ἔῤῥιψαν ἐνταῦθα σπέρματα ἑλληνικῶν μύθων, ὧν τινα ἐῤῥίζωσαν καὶ ἐβλάστησαν. Καὶ πολλῶν τῶν μύθων τούτων πολὺ μακροτέρα δύναται νὰ καταδειχθῇ ἡ ὁδοιπορία, ἐκ τῆς ἐνδοτάτης Ἀσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐκεῖθεν μετὰ τῶν ῥωμαϊκῶν λεγεώνων εἰς τὴν ἀγρίαν Εὐρώπην.

— Ἐξαιρῶ τὰς Σειρῆνας, εἶπεν ἡ Βέρθα. Τόσον χαρίεντα μῦθον δικαιολογεῖ μόνον ἡ ὡραιότης τῶν Ἑλληνικῶν νήσων. Μετεφυτεύθη δὲ καὶ εἰς τὸν Ῥῆνον, διότι αὐτοῦ δὲν ὑπάρχει χώρα ἐφάμιλλος, ἔχουσα τοὺς γραφικοὺς τούτους λόφους μετὰ τῶν ἀμιμήτων αὐτῶν ἐρειπίων.

— Προσέξατε, Κυρία, εἶπεν ὁ μυστικοσύμβουλος. Ἔχετε Ἕλληνα ὅστις σᾶς ἀκούει. Ἐμπρός του μὴ ὁμιλεῖτε περὶ ἐρειπίων. Ὁ κύριος οὗτος, ἀναπολῶν τὰ ἐρείπια τῆς Ἑλλάδος, πρέπει νὰ μᾶς οἰκτείρῃ ὅταν ἀκούῃ ν' ἀναφέρωμεν τὰ ἡμέτερα.

— Ὦ! παντάπασιν! ἐνόμισα φιλοφροσύνης καθῆκον νὰ ὑπολάβω.

— Ναί, ναί, μοὶ ἀντέταξεν ὁ ζωηρὸς γέρων. Ἤμην εἰς τὴν Ἑλλάδα, προσεκύνησα τὸν Παρθενῶνα καὶ τὰ Προπύλαια, περιηγήθην τὴν Πελοπόννησον.

Καὶ πρὸς τὴν Βέρθαν ἀποταθεὶς,

— Βεβαίως γνωρίζετε, Κυρία, τῇ εἶπε, γυναῖκας αἵτινες ἐξαισίου ὡραιότητος οὖσαι ἐπὶ νεότητος, διατηροῦσι μέχρι βαθέος γήρως πᾶσαν τὴν ἁρμονίαν τῶν χαρακτήρων, τὴν ἐρασμιότητα τοῦ μειδιάματος, ἀντικαταστήσασαι τὴν χρυσῆν κόμην δι' ἀργυρᾶς, τὴν χάριν διὰ μεγαλοπρεπείας, τὴν νεανικὴν φαιδρότητα διὰ συμπαθοῦς μελαγχολίας, σέβας ἐπιβαλλούσης. Τὸ βλέμμα των δὲν ὁμιλεῖ πλέον περὶ ἔρωτος, ἀλλὰ περὶ ἀθανασίας. Τοιαῦτα τὰ ἐξαίσια τῆς Ἑλλάδος ἐρείπια, περὶ ὧν, ὅτε τις ἅπαξ τὰ ἴδῃ, ὀνειροπολεῖ δι' ὅλης του τῆς ζωῆς.

— Ἀλλὰ καὶ τὰ ἐδικά μας... ἠθέλησε νὰ εἰπῇ ἡ Βέρθα.

— Τὰ ἐδικά μας; διέκοψεν ὁ μυστικοσύμβουλος. Ἂν ποτε ἀπαντήσατε παρημμακότα, κατεσκληκότα ἐσχατόγηρων, οὗ κατέῤῥευσαν ὀδόντες καὶ κόμη, ἐξ ἐκείνων οὓς οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιᾶται θὰ ἔῤῥιπτον εἰς τὸν Κεάδαν, τοιαῦτα εἰσὶ τὰ ἐδικά μας ἐρείπια, πλίνθοι πηλόκτιστοι, ἃς σκορπίζει τοῦ διαβάτου ὁ ποῦς, ἐν ᾧ τὰ ἐκ στίλβοντος μαρμάρου λελαξευμένα τῆς Ἑλλάδος ἐκεῖνα ἀψηφοῦσι τοὺς αἰῶνας, καὶ μόλις κατίσχυσεν αὐτῶν ἡνωμένη τῶν σεισμῶν καὶ τῶν βαρβάρων ἡ βία.

— Ἀλλά, ὑπέλαβον ἐγὼ, ἄνανδρον νομίσας ν' ἀφήσω ἐκ πατριωτισμοῦ τὴν Βέρθαν νὰ ὑποστῇ παντελῆ ἧττα, καὶ τὰ πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμῶν ταῦτα, οἷα δήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ πρώτη οἰκοδομή των, στέφουσι γραφικώτατα τούτους τοὺς λόφους καὶ συμπληροῦσι τῆς φύσεως τὸ καλλίτεχνον διάγραμμα, πρὸς τὸν χαρακτῆρα αὐτῆς συνᾴδοντα. Καὶ εἰς τὴν φαντασίαν δ' ἐξεγείρουσιν εἰκόνας παρελθόντων καιρῶν, ὅτε οἱ ἄτρομοι ἱππόται εἶχον τὰ φρούρια ταῦτα φωλεάς των, ἐκεῖθεν ἐπισκοποῦντες τοῦ Ῥήνου τὸν ῥοῦν.

— Καὶ λεηλατοῦντες τοὺς διαπλέοντας, διέκοψεν ὁ ἀνηλεὴς φιλέλλην, καὶ πρὸς ἀλλήλους μαχόμενοι διὰ τὴν διανομὴν τῶν λαφύρων. Προτιμῶ τοὺς ἥρωας τῆς παναρχαίου σας ἐποχῆς, τοὺς εὐγενῶς συνάμα καὶ ποιητικῶς μαχομένους κατὰ θηρίων καὶ κατὰ κακούργων. Ὅτι ὅμως τὰ λείψανα ταῦτα ἀρχαιοτέρων καιρῶν, ὧν τὴν σχετικὴν καλλονὴν ἐν τῇ σκηνογραφίᾳ δὲν προτίθεμαι ν' ἀρνηθῶ, συνᾴδουσιν ἀποκλειστικῶς πρὸς αὐτῆς τὸν χαρακτῆρα, τοῦτο μ' ἐπιτρέπετε νὰ μὴ τὸ δεχθῶ τοσοῦτον ἀπολύτως. Δὲν ἠξεύρω ἂν, πρὶν καταβῶμεν εἰς τὴν τράπεζαν (δὲν ἠξεύρε πόσον δίκαιον εἶχε μεταχειριζόμενος τὸ πρῶτον πρόσωπον), παρετηρήσατε περὶ τὸ Βίγγεν, ἀριστερῶς, εἰς τὴν ὀφρὺν τῶν λόφων τε-

1. Ἴδε σελ. 658.

τράστυλον ναΐσκον 'Ελληνικόν, κόσμημα, ἐννοεῖται, ἐσχάτως ἀνεγερθέν, καὶ ἄλλο ρυθμοῦ ὁμοίου ὀλίγον ἐνδοτέρω, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης. Ἂν τὰ εἴδετε, δὲν σᾶς ἐφάνησαν βεβαίως παραβλάπτοντα τὴν σκηνογραφίαν.

Παραβλάπτοντα! Μετὰ πόσης χαρᾶς ἤκουσα τὰς λέξεις ταύτας τοῦ ἐνθουσιώδους συνοδοιπόρου μου! Διότι τὰ εἶχον ἰδεῖ, καὶ ἡ θέα των μὲ εἶχε συγκινήσει, καὶ μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ἔβλεπον τὸν Ἑλικῶνα ἐμπρός μου, ὅτι αἱ Μοῦσαι κατῴκουν ἐκεῖ, ὅτι ὁ Θύρσις καὶ ὁ Μενάλκας κατῴκουν τὰ δάση των, καὶ θεωρία ὅτι ἔμελλεν ἐν αὐλοῖς καὶ κιθάραις νὰ προκύψῃ ἐκ τῶν κοιλάδων των.

— Διακαῆ ἐπιθυμίαν ἔχω, εἶπεν ἡ Βέρθα, νὰ ἴδω τὰ θαυμάσια τῆς Ἑλλάδος λείψανα, καὶ τὸ στάδιον ἡμῶν ἐλπίζω μίαν ἡμέραν ἐκεῖ νὰ μᾶς φέρῃ. Ἔχω σχεδὸν καὶ τὴν ὑπόσχεσιν τούτου.

Καὶ τὸ βλέμμα της ἐστράφη ἐρωτηματικὸν πρὸς τὸν νέον της σύζυγον, ὅστις διὰ μειδιάματος ἔδωκε τὴν ἐπικύρωσιν.

— Ἀλλὰ, ἐξηκολούθησε, δὲν δύναμαι ν' ἀρνηθῶ τὸν θαυμασμόν μου καὶ εἰς ταῦτα ἃ παρερχόμεθα. Ἰδέτε τοῦτο ἐκεῖ. Ἡ συνεχὴς σειρὰ τῶν ὀζυτμήτων ἀψίδων του δὲν φαίνεται ὡς ἔντεχνον περίαπτον συμπληροῦν τὸ μαλακὸν τοῦ λόφου διάγραμμα; Δὲν ἠξεύρω πῶς μετὰ τῶν ὑψηλῶν ἐξοχῶν του ἀνατείνεται καὶ τὸ αἴσθημά μου πρὸς οὐρανὸν, καὶ ἡ θέα του μοὶ ἐμπνέει αἴσθημα εὐλαβείας.

— Καὶ δικαιότατα, εἶπεν ὁ γέρων, διότι εἶναι ἐρείπιον ἐπισήμου μοναστηρίου ἐγκαταλειφθέντος καὶ κρημνισθέντος ἐπὶ τῶν πρώτων χρόνων τῆς διαμαρτυρήσεως.

— Εἴσθε βέβαιος ὅτι δὲν τὸ ἐκρήμνισεν ὁ Βισμάρκ; ἠρώτησεν εἰς ἐκ τῶν παρισαμένων νέων, ὅστις, ὡς ἔμαθον, ἦτο βουλευτὴς τῆς Ἀλσατίας.

— Εἰμὶ ξένος εἰς τὰ πολιτικά, ἀπεκρίθη ὁ μυστικοσύμβουλος. Μοὶ φαίνεται ὅμως ἐν γένει ὅτι κατακριτέος δὲν εἶναι τῆς Πρωσσίας ὁ ἀρχιγραμματεὺς θέλων ν' ἀποδώσῃ τὰ τοῦ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ νὰ περιστείλῃ ἐντὸς τῶν ἀμοιβαίων ὁρίων τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν πολιτείαν. Διὰ τοῦτο δὲν εἶναι δίκαιον νὰ τὸν κατηγορήσωμεν καὶ ὡς ἀνατροπέα τῆς θρησκείας καὶ ὡς κατεδαφίζοντα τὰ μοναστήρια.

— Νὰ τὸν κατηγορήσωμεν; ἀνέκραξέ τις ὅστις μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης δὲν εἶχεν ἀναμιγῆ εἰς τὴν συνδιάλεξιν. Στέφανον ἀμάραντον θέλει διὰ τοῦτο τῷ πλέξει ἡ ἱστορία, ἢ μᾶλλον ἤθελε τῷ πλέξει, ἂν εἶχε τὴν γενναιότητα τοῦ νὰ πράξῃ ὅτι τῷ ἀποδίδεται. Θὰ ὑπηρέτει τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴν θρησκείαν, ἂν κατέστρεφε τὰ καταγώγια ταῦτα τῆς δεισιδαιμονίας.

— Ἡ σπουδή του, καθ' ὅσον ἠξεύρω, ὑπέλαβεν ὁ πρεσβύτης, δὲν εἶναι ζῆλος ἱεραποστολικός, καὶ ἂν ἠθέλησε να κωλύσῃ τὴν εἰσπήδησιν εἰς τὰ τῆς πολιτείας ἀρχῆς ξένης, ἥτις μετὰ τῆς θρησκευτικῆς συνδέει καὶ πολιτικὴν ἐξουσίαν, δὲν διενοήθη ὅμως νὰ καταστρέψῃ καὶ ὅ,τι ἑκατομμύρια θεωροῦσιν ἱερὸν καὶ σεβαστὸν, ὡς καὶ δὲν ἀνεκώχησεν ἐξ ἐλλείψεως γενναιότητος, ἀλλ' ἵνα μὴ ὑπερβῇ τὸν ἀναγκαῖον ὅρον.

— Ἑκατομμύρια ἀδελφῶν δυστυχῶς πεπλανημένων ἐν τῷ σκότει τῶν προλήψεων, ὑπέλαβεν ὁ ἄλλος, μὴ περιμείνας τὸ τέλος τῆς ἀνωτέρω φράσεως. Εἰκάζω ὅτι εἶσθε καθολικὸς, ἐγὼ δὲ εἰμὶ ἱεραπόστολος Ἀμερικανὸς, καὶ ἱερὰν θεωρῶ τὴν ἀλήθειαν, καὶ καθῆκόν μου νὰ κρατῶ ὑψηλὰ τὸν δαυλόν της πρὸς πάντας, μάλιστα πρὸς ἑτεροδοξοῦντας, ὑπὲρ τῆς σωτηρίας των.

— Καθολικὸς δὲν εἰμαι, ἀλλ' οὔτε ἱεραπόστολος, ἀπεκρίθη ὁ μυστικοσύμβουλος· τὴν ὑμετέραν ὅμως λατρείαν πρὸς τὴν ἀλήθειαν οὐ μόνον ἐπαινῶ καὶ σέβομαι, ἀλλὰ καὶ τὴν συμμερίζομαι. Ἐν ὅμως ἀκόμη· εἶσθε τόσον πεπεισμένος ὅτι εἰς τὸ δόγμα σας ἔγκειται ἡ ἀλήθεια;

— Τοὐλάχιστον τὸ πιστεύομεν, εἶπεν ὁ ἱεραπόστολος, καὶ ἑπομένως καθῆκον φιλαδελφίας μᾶς ἐπιβάλλει νὰ μεταδίδωμεν αὐτὸ καὶ εἰς τοὺς ἄλλως δοξάζοντας, ἵνα τοὺς σώσωμεν ἐκ τοῦ ὃ ἡμεῖς ἐκλαμβάνομεν ὡς ψεῦδος.

— Αὐτὴν περίπου ταύτην τὴν ἀπάντησιν, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, ἔλαβόν ποτε παρ' ἱεραποστόλων, Ἀμερικανῶν ὡς ὑμᾶς, ἀλλ' Ἀγγλικῆς οὐχὶ Γερμανικῆς φυλῆς, οὓς πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ὅταν ἐκ δευτέρου ἐπεσκεπτόμην τὴν Ἑλλάδα, ἀπήντησα ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ, ἀπερχομένους τοὺς μὲν εἰς Σερβίαν καὶ ἄλλας Σλαυϊκὰς χώρας, τοὺς δὲ εἰς Μικρὰν Ἀσίαν καὶ Ἀρμενίαν, καὶ τινας νομίζω καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, πρὸς χριστιανικοὺς λαοὺς, οὓς ἤθελον ν' ἀποσπάσωσιν ἐκ τῆς κακοδοξίας. Ἕνα τῶν κυρίων τούτων ἠρώτησα εἰς τί δόγμα αὐτὸς ἀνῆκεν· «—Ἐννοεῖται, μοὶ εἶπεν, ὅτι εἰς τὸ Ἀγγλικανὸν, τὸ τῆς *καθιδρυμένης ἐκκλησίας*».—«Τότε θαυμάζω, τῷ ἀπεκρίθην, τὴν ὑπερβολὴν, τὴν σπατάλην τοῦ ζήλου σας: Ὁ γείτων σας ἐν Νεοβοράκῳ, ὁ κατοικῶν δεξιῶς τῆς οἰκίας σας, πέπεισμαι ὅτι εἶναι Πρεσβυτεριανὸς, Εὐαγγελικὸς δ' ὁ πρὸς τὰ ἀριστερὰ, καὶ τῆς *Ὑψηλῆς* ἢ τῆς *Ταπεινῆς* ἐκκλησίας ὁ ἀπέναντί σας ἢ ὁ ὀπίσω σας. Τί δὲν ἄρχεσθε ἀφ' ἑνὸς ἐξ αὐτῶν νὰ τὸν μεταπείσητε εἰς τὴν ὑμετέραν ἀλήθειαν, καὶ ἔπειτα ἀλληλοδιαδόχως νὰ μεταβῆτε καὶ εἰς τοὺς ἄλλους; Ἀλλὰ φοβοῦμαι ὅτι ἂν οἱ γείτονές σας εἰσὶ σκληροτράχηλοι ὡς ἐμὲ, τὸν βίον ὅλον θὰ κατατρίβετε χωρὶς οὐδ' ἕνα νὰ κατηχήσητε. Εἰμὶ Διαμαρτυρόμενος, τοῦ ὑμετέρου δόγματος, καὶ εἰς αὐτὸ θὰ ἐμμείνω. Ἀλλὰ καὶ Καθολικὸς ἂν ἦμην, ἢ Ἕλλην, ἢ Ἀρμένιος, τὸ αὐτὸ θὰ ἔπραττον, καὶ πᾶσα ὑμῶν ἡ πεπαιδευμένη εὐγλωττία Ο' ἀπέβαινε ματαία ἵνα μὲ πείσῃ ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται

ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ οὐχὶ ἐκ μόνου τοῦ Πατρός, ἢ τ' ἀνάπαλιν, καθ' ὅσον εἰμὶ καὶ θέλω μείνει πεπεισμένος ὅτι οὐδὲ σεῖς τὸ ἠξεύρετε. Σπουδαῖον φρονεῖτε νὰ τοῖς διδάξητε ὅτι εἶναι ἀσέβεια νὰ σέβωνται τὰς εἰκόνας καὶ τοὺς ἁγίους. Ἤθελον νὰ σᾶς ἴδω τί θὰ ἐλέγετε ἂν τις ἐτόλμα ἐμπρός σας νὰ ἐξυβρίσῃ τὴν φωτογραφίαν τοῦ ἀποθανόντος πατρός σας, νὰ κακολογήσῃ τὸν ἐνάρετον φίλον ὃν ἀγαπᾶτε καὶ σέβεσθε. Ἴσως ἄλλοι εὐμαθέστεροί μου δεχθῶσι τὸν σπόρον ὃν ἐν αὐτοῖς σπείρετε. Τί θὰ φυῇ ἐξ αὐτοῦ; Ζιζάνια. Θὰ χωρισθῇ υἱὸς ἀπὸ πατρὸς, συμπολίτης ἀπὸ συμπολίτου. Ἀλλ' ἐρρήθη: «Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον γίνεται». Ἰδέτε πέριξ σας ποῦ σήμερον ἐξοκέλλει ἡ κοινωνία. Πᾶσα πίστις καταρρέει εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς ἀδιαφορίας. Ὅταν διὰ νὰ διορθώσητε ἕνα λίθον ὅστις εἰς ὑμᾶς φαίνεται οὐχὶ εἰς τετράγωνον τετμημένος, σκλεύητε τὰ θεμέλια, καταρρίπτετε εἰς ἐρείπια καὶ τὰ ἔτι ὑψιστάμενα μέρη τοῦ οἰκοδομήματος. Ὄχι Πρεσβυτεριανὸν ἢ Καλβινιστὴν, Ἕλληνα ἢ Καθολικὸν, ἀλλ' οὐδ' Ὀθωμανὸν ἢ Ἰσραηλίτην ἂν ἀπαντήσητε, μὴ κλονίζετε τὰς πεποιθήσεις του. Πιστεύει ὅπως δήποτε εἰς Θεόν; Μέγα τὸ κέρδος. Ἐταράξατε τὴν πίστιν του; Τὴν ἀντικαθιστᾷ ἀθεΐα.

Ταῦτα σοὶ σημειῶ ἐξ ὅσων ἔλεγεν ὁ ἀγαθὸς σύμβουλος διότι τινὰ θίγουσι τὸν πολύκροτον *ἠθικῆς καλλιεργείας πόλεμον (κουλτουρκάμπφ)*, ὅστις ἐστὶ πρὸς τὸ παρὸν τὸ ζωτικώτατον τῶν ἐνταῦθα ζητημάτων, οὗ ἄνευ δὲν δύναταί τις νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἠθικὴν ἀτμοσφαῖραν τῆς Γερμανίας.

Ὁ Ἀμερικανὸς ἦτον ἕτοιμος ν' ἀπαντήσῃ καὶ μετὰ πικρίας, ὡς μοὶ ἐφάνη, ὅτε ἡ Βέρθα, πιθανῶς ἵν' ἀποτρέψῃ τὴν θύελλαν, ἀνέκραξεν·

— Ἰδοὺ τὸ Νέυβειδ, ἡ ὡραία πατρὶς τῆς Πριγκηπίσσης τῆς Ῥωμανίας!

Καὶ πάντων ἡ προσοχὴ ἐστράφη πρὸς τὴν εὐπρεπῆ παραρρήνιον πόλιν, καὶ πάντες ἔπλεκον τὸν πανηγυρικὸν τῆς νέας ἡγεμονίδος, ἥτις ἔμαθον τότε ὅτι πλὴν ἄλλων προτερημάτων ἔχει καὶ τὸ τῆς ποιήσεως.

Τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1879 Ξ.

Η ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ

[Μυθιστορία Ἰουλίου Σανδώ, βραβευθεῖσα παρὰ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας].

Συνέχεια· ἴδε σελ. 660.

Γ'

Ἐν μιᾷ τῶν πτερύγων τῆς οἰκίας, ἀντικρὺ τῶν ὑπερῴων τοῦ Μαυρικίου καὶ τῆς Μαγδαληνῆς, ὑπῆρχε μικρὸν οἴκημα ἐκ τριῶν συνιστάμενον δωματίων, ἐν ᾧ κατῴκει οἰκογένεια τεχνιτῶν. Ὁ σύζυγος, ξυλουργὸς τὸ ἐπάγγελμα, ὠνομάζετο Πέτρος Μαρσώ, ἦτο δὲ νέος εὐειδὴς καὶ ῥωμαλέος ἄγων τὸ εἰκοστὸν πέμπτον τῆς ἡλικίας του ἔτος, εὔθυμος δὲ πάντοτε καὶ ἀγαθὸς καὶ ἀνυπόκριτος. Οὗτος δὲν ἐστιχούργει οὐδ' εἶχεν ἄλλην λύραν ἢ τὴν ῥυκάνην του καὶ τὴν σμίλην. Ἐγειρόμενος καθ' ἑκάστην ἅμα τῇ αὐγῇ εἰργάζετο φαιδρῶς ἀπὸ πρωΐας μέχρι ἑσπέρας, ὡς ἐὰν ἦτο πεπεισμένος ὅτι ἡ ἐργασία εἶναι ἡ ἀληθὴς τοῦ λαοῦ ποίησις, ἅμα δὲ καὶ τὸ ἄριστον σύστημα τῶν μέχρι τοῦδε ἐπινοηθέντων πρὸς βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τῶν ἐργατῶν. Προσηνὴς καὶ εὔχαρις, ἡ σύζυγός του ἔρραπτε πλησίον του, ἐπιτηροῦσα συγχρόνως τὰ δύο τέκνα της.

Ὁ Μαρσὼ διέκοπτεν ἐνίοτε τὴν ἐργασίαν του ὅπως ῥίψῃ βλέμμα ἐπὶ τοῦ κεντήματος τῆς συζύγου του ἢ ὅπως λάβῃ εἰς τὰς ἀγκάλας του τὰ παιδία, ἔπειτα δ' ἐξηκολούθει μετὰ πλείονος ζέσεως τὴν ἐργασίαν του. Ἐνίοτε ἡ νεαρὰ γυνὴ ἔψαλλε χαριεντῇ τῇ φωνῇ ἓν τῶν ἀθανάτων ἐκείνων ᾀσμάτων, δι' ὧν ὁ Βεραγγέρος ἐπαρηγόρησε τὴν πατρίδα, ὁ δὲ ἀνὴρ διὰ φωνῆς ἰσχυρᾶς καὶ ὑπερηφάνου ἐπανελάμβανε τὸν ἐπῳδόν. Ὅτε δὲ ἐπλησίαζε τὸ τέλος τῆς ἡμέρας, ἡ οἰκοδέσποινα ἠσχολεῖτο περὶ τὸ δεῖπνον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ καθήμενοι περὶ τὴν λιτὴν τράπεζαν διῆγον τὴν ἑσπέραν ὅλην συνδιαλεγόμενοι.

Ὁ Μαυρίκιος εἶχε πολλάκις παρατηρήσει ἐκ τοῦ παραθύρου του ὅλας τὰς λεπτομερείας τοῦ βίου τῆς ἐργατικῆς καὶ τιμίας ἐκείνης οἰκογενείας. Δὲν λέγω ὅτι ἠσθάνετο πρὸς αὐτὴν ἐνδιαφέρον ἢ ὅτι ἐζήτει μάθημά τι ὠφέλιμον, τοὺς ἔβλεπεν ἁπλῶς ὡς θέαμα εἰς τὴν ὀκνηρίαν του εὐπρόσδεκτον. Ἀφ' ἑτέρου καὶ ἡ Μαγδαληνὴ παρηκολούθει ἀσμένως τὰ τοῦ βίου τῆς πτωχῆς οἰκογενείας, εὑρίσκουσα ἐν αὐτῷ μυστηριῶδές τι γόητρον, αὕτη δὲ καὶ οἱ δύο σύζυγοι συνῆψαν ἐν βραχεῖ γειτονικὰς σχέσεις. Ἡ Μαγδαληνὴ ἐθώπευε τὰ παιδία ὁσάκις τὰ ἔβλεπεν ἐν τῇ κοινῇ εἰσόδῳ, κατὰ τὴν ἀσθένειαν δὲ τοῦ Μαυρικίου ὁ Μαρσὼ ἤρχετο πολλάκις, ὅπως μάθῃ περὶ τῆς ὑγείας του. Πρωΐαν τινά, παρατηρήσασα ὅτι ὁ νέος ξυλουργὸς ἐρυκάνιζε καὶ ἔγλυφε δρῦν, ὡς ἄλλοτε ὁ Μαυρίκιος μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ ἱππότου, ἡ νεᾶνις μετὰ συγκινήσεως ἐθεώρει αὐτὸν ἐργαζόμενον. Κύπτων ἐπὶ τοῦ ὀκριβαντός του, παρὰ τὸ ἀνοικτὸν παράθυρον, ὁ Μαρσὼ ἐφαίνετο ἔχων τὸν νοῦν προσηλωμένον εἰς δυσχέρειάν τινα, ἣν μάτην προσεπάθει νὰ ὑπερπηδήσῃ. Αἴφνης διὰ βιαίας χειρονομίας μαρτυρούσης τὸ ἀδύνατον, ἔρριψε τὰ ἐργαλεῖά του, πλήττων μετ' ἀπελπισίας τὸ μέτωπόν του, ἔπειτα δὲ ἐσταύρωσε τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους; ὡς ἄνθρωπος εἰς ἄκρον ἀποτεθαρρηνέος. Ἡ σύζυγός του ἐπλησίασεν ὅπως ἐμψυχώσῃ αὐτὸν διὰ θωπειῶν καὶ τρυφερῶν λόγων, ἀλλὰ πρῶτον ἴσως ἤδη ἀπώθησεν αὐτήν, δάκρυα δὲ ἀγανακτήσεως ἐρρύησαν ἐπὶ τῶν παρειῶν του. Ἡ γυνὴ ἤρξατο κλαίουσα καὶ αὐτή, ἐνῷ τὰ παιδία μιμούμενα τὸ παράδειγμα τῶν γονέων των, ἐδόων

ἀμιλλώμενα. Βλέπουσα τὴν ἀπελπισίαν ταύτην ἡ Μαγδαληνὴ ἐξῆλθε τοῦ δωματίου της καὶ ἐφάνη αἴφνης ἐν τῷ μέσῳ τῆς οἰκογενείας, ἧς εἶχε πολλάκις διεγείρει τὴν εὐμενῆ περιεργίαν. —Φεῦ, κυρία μου, εἶπεν ἡ γυνή, ἣν πρώτην ἠρώτησεν, ἰδοὺ τί συμβαίνει. Ὁ σύζυγός πρέπει νὰ παραδώσῃ σήμερον παραγγελίαν, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτᾶται τὸ μέλλον μας. Εἴτε διότι ὑπερεξετίμησε τὰς δυνάμεις του, εἴτε διότι δὲν ἔχει τὴν ἀπαιτουμένην ἱκανότητα, βλέπει ὅτι τῷ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐκτελέσῃ τὴν σπουδαίαν ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν ἀνέλαβεν. Ἀπελπίζεται λοιπὸν δι' ἐμὲ καὶ τὰ τέκνα μας, ἐγὼ δὲ κλαίω διότι κλαίει ἐκεῖνος.

— Τί νὰ σᾶς εἰπῶ, κυρία, εἶπε τότε ὁ νέος ἐργάτης, ὁ Θεὸς νὰ μὲ συγχωρήσῃ διότι ἐπίστευσα ποτὲ ὅτι εἶμαι τεχνίτης. Τίποτε δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ κάμω παρὰ νὰ ῥυκανίζω σανίδια καὶ νὰ τορνεύω σκαμνία.

— Ποῦ τὸ ἠξεύρετε! ἀπήντησεν ἡ Μαγδαληνή, ἔχει καὶ ἡ τέχνη τὰς ὥρας της καθὼς καὶ ἡ τύχη, μόνοι δὲ οἱ ἀφυεῖς ἄνθρωποι εἶναι πάντοτε ἕτοιμοι πρὸς πάντα οὐδὲ διστάζουσι ποτέ. Εἴπατέ μοι τώρα περὶ τίνος πρόκειται.

Ἐπρόκειτο περὶ ξυλίνου ἀναγλύφου παριςῶντος τὸν ἀρχάγγελον, προωρισμένου δὲ εἰς ἐκκλησίαν τινὰ τῶν Παρισίων. Καίτοι φύσει ἐπιεικής, ἡ Μαγδαληνὴ ἠναγκάσθη ν' ἀναγνωρίσῃ ὅτι, ἐὰν τὸ μέλλον τῆς οἰκογενείας τοῦ τεχνίτου ἐξηρτᾶτο πραγματικῶς ἐκ τοῦ ἔργου τούτου, εἶχε δίκαιον τῷ ὄντι ν' ἀπελπίζηται. Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἶδεν εἰς τὸ παράθυρόν του τὸν Μαυρίκιον; ὅστις ὑπακούων εἰς νεῦμα τῆς ἐξαδέλφης του, ἦλθε πρὸς αὐτήν, καίτοι ἄνευ προθυμίας.

— Ἰδὲ ἀδελφέ, τῷ εἶπε, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ βοηθήσῃς τὸν νέον τοῦτον καὶ νὰ τὸν ἐξαγάγῃς τῆς ἀμηχανίας;

Ὁ Μαυρίκιος πλησιάσας παρετήρησε τὸ ἀνάγλυφον ἐπί τινας στιγμὰς μετὰ προσοχῆς μετεχούσης περιφρονήσεως. Οὐδὲν ἄλλο ἦτο, ἀληθῶς εἰπεῖν, ἡ σχεδίασμα οὐδὲν ὑπισχνούμενον καλὸν ἀποτέλεσμα. Ἱστάμενος περὶ αὐτὸν ὁ ξυλουργός, ἡ σύζυγός του καὶ ἡ Μαγδαληνὴ περιέμενον ἀνησύχως νὰ ἐκφράσῃ τὴν γνώμην του. Ὁ Μαυρίκιος δὲν εἶπε λέξιν, ἀλλ' αἴφνης οὐχὶ ἐκ καλοκαγαθίας, ἀλλὰ μᾶλλον ἵνα ἐπιδείξῃ ἑαυτόν, ἀπεδύθη τὴν ἐπενδύτην του, ἀνεσήκωσε τὰς χειρίδας τοῦ χιτῶνός του καὶ λαμβάνων ἐν τῶν ἐργαλείων προσέβαλεν εὐτόλμως τὸ εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Μαρσὼ ἀνθιστάμενον ξύλον. Ἡ Μαγδαληνὴ ἐθριάμβευεν ἐν κρυπτῷ, οἱ δὲ δύο σύζυγοι παρηκολούθουν ἀκίνητοι τὰς προόδους τῆς ἐργασίας, ἐνῷ τὰ παιδία ἱστάμενα μετὰ περιεργείας ἐπὶ ἑδωλίων, ἐφαίνοντο μετὰ τῶν ξανθῶν των κεφαλῶν καὶ τῶν ἀνθηρῶν μορφῶν, ὡς ἡ φυσικὴ συνοδία τοῦ ὑπὸ τὴν σμίλην τοῦ τεχνίτου ἀναφυομένου προσώπου.

Ὅσας καὶ ἂν ὑπέστημεν θυέλλας, ὅσον ἔρημος καὶ ἐὰν ᾖ ἡ καρδία μας, ἔστω καὶ ἄμμον μόνον ζηρὰν περιέχουσα ὡς ἡ Σαχάρα, ὑπάρχει ὅμως ἐν αὐτῇ ἄνθος θαλερὸν καὶ λαμπρὸν ὡς ἐὰν ἀνεῳχθῇ τὴν προτεραίαν. Εἰς μάτην τὰ ἄλλα ἄνθη ἔπεσαν περὶ αὐτὸ μαρανθέντα, οὐδ' ἓν πέταλον ἐλλείπει ἀπὸ τοῦ κάλυκος αὐτοῦ, γελᾷ δ' ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ στελέχους του, τὸ ὁποῖον οὐδεὶς δύναται νὰ ἐκριζώσῃ ἄνεμος. Τὸ ἀθάνατον τοῦτο τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας ἄνθος ὀνομάζεται κενοδοξία. Οὕτω, καίτοι ἀδιαφορῶν πρὸς πᾶν τὸ δίδον ζωήν, ὁ Μαυρίκιος ἔχαιρε μετ' αὐταρεσκείας ἐπὶ τῇ ἐντυπώσει, ἣν εἰς τοὺς θεατὰς αὐτοῦ ἐνεποίει.

Ὑπὸ τῆς φιλοτιμίας κεντούμενος ἀνέκτησεν, ὡς ἐκ θαύματος, τὴν περὶ τὴν σμίλην τόλμην ἐκείνην καὶ ἀκρίβειαν, ἐφ' ᾗ ἔχαιρεν ἄλλοτε τόσον ὁ ἱππότης. Ἐλεύθερος τῶν ξυλίνων δεσμῶν του, ὁ ἀρχάγγελος ἔσειεν ἤδη ὡς νικητὴς τὰ φρίσσοντα αὐτοῦ πτερά, μετ' ὀλίγας δὲ ὥρας τὸ πρόσωπον, τὸ ὁπ'τον ὁ Μαυρίκιος εἶχε παραλάβει ἐν κατεστάσει σχεδιάσματος, ἐφάνη εὐκρινὲς καὶ λαμπρὸν ὡσεὶ ἐκ μαρμάρου γεγλυμμένον.

— Ἰδού, εἶπε, καταθέτων τὰ ἐργαλεῖα, πολὺ δύσκολον δὲν ἦτο, καθὼς βλέπετε.

Φαντάζεται ὁ ἀναγνώστης τὴν χαρὰν τῆς πτωχῆς οἰκογενείας. Τὰ παιδία ἐχειροκρότουν, ὁ δὲ τεχνίτης καὶ ἡ σύζυγός του μεταξὺ θαυμασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης ταλαντευόμενοι, ἐπῄνουν μὲν τὸν Μαυρίκιον διὰ τὸ ὡραῖον αὐτοῦ ἔργον, ηὐλόγουν δὲ αὐτὸν διὰ τὴν καλὴν του πρᾶξιν. Ἡ Μαγδαληνὴ σιωπῶσα ἔβλεπε τὴν χαρὰν αὐτῶν καὶ ἤλπιζεν ὅτι τὴν αὐτὴν χαρὰν ᾐσθάνετο καὶ ὁ ἐξάδελφός της, ἀλλ' ἐκεῖνος ἀποπερατώσας τὴν ἐργασίαν του, ἔσπευσε νὰ λοιδορήσῃ ἑαυτὸν ἐπὶ τῇ ἀνοήτῳ εὐφροσύνῃ, ἣν εἶχεν ἀπολαύσει, οὐδὲν δὲ εὑρίσκων εὐηθέστερον τῶν συγκινητικῶν σκηνῶν, κατέπαυσεν αὐτὴν λαμβάνων τὸν ἐπενδύτην του.

— Ἀχ κύριε, μὲ ἐσώσατε! ἀνέκραξεν ὁ νέος τεχνίτης.

— Ἐλπίζω, φίλε μου, ἀπεκρίθη ξηρῶς ὁ Μαυρίκιος, ὅτι λέγεις ὑπερβολήν, ἄλλως κακὴν ἐκδούλευσιν σὲ ἔκαμα σώζων σε, καὶ δὲν ἀξίζει ἁ κόπος νὰ μὲ εὐχαριστῇς.

Ταῦτα λέγων, ἀπέκρουε ταχέως τὰ παρ' αὐτῷ παίζοντα δύο παιδία, καὶ ἐξελθὼν ἀπεσύρθη εἰς τὸ δωμάτιόν του. Πόθεν προήρχετο ἡ ἀθυμία αὐτοῦ; Ἡ ἀνθρωπίνη καρδία εἶναι ἄβυσσος ἀνανδρων διαλογισμῶν, ὁ δὲ Μαυρίκιος ἠγανάκτει οὐδεμίαν ἔχων τοῦ λοιποῦ πρόφασιν ὅπως μένῃ ἀργός. Οἱ δύο σύζυγοι ἔμειναν ἐκστατικοὶ καὶ ἐλυποῦντο μὴ δυνηθέντες νὰ ἐκφράσωσι τὴν εὐγνωμοσύνην των, ἡ δὲ Μαγδαληνὴ βαθεῖαν αἰσθανθεῖσα θλῖψιν ἕνεκα τῶν ἀποτόμων λόγων τοῦ ἐξαδέλφου της, ἀπεστράφη ὅπως κρύψῃ τὰ δάκρυά της, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἤλπισεν ὅτι ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο ἴσως ἡ ἀφετηρία μέλλοντος αἰσιωτέρου.

Καὶ τῷ ὄντι, ἡ Μαγδαληνὴ παρετήρησεν ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ Μαυρίκιος εἶχε συχνὰς μετὰ τοῦ Μαρσὼ συνεντεύξεις. Καὶ ἐνώπιόν της μὲν ἐσιώπα, ἀλλὰ τὸ σοβαρὸν καὶ σκεπτικὸν τοῦ ἤθους ἐμαρτύρει ὅτι ἔκτακτόν τι συνέβαινεν ἐν τῷ βίῳ του.

Πρωΐαν τινά, καθ' ἣν ἡτοιμάζετο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ δωμάτιόν του ἡ Ὄρσολα, ἔφυγεν αἴφνης ἐν ἄκρᾳ ταραχῇ, ἀφίνουσα τὴν θύραν ἡμικλειστον. Τί δὲ εἶχεν ἴδει, τί συνέβαινεν ἐν τῷ οἰκήματι τοῦ Μαυρικίου; Ἡ Ὄρσολα ἔτρεξε πρὸς τὴν Μαγδαληνὴν καὶ ἔπεσεν ἐπ' αὐτῆς καταφιλοῦσα καὶ βρέχουσα αὐτὴν διὰ τῶν δακρύων της.

— Ἔλα, ἔλα, κυρία.

Ἄνευ ἄλλης τινὸς ἐξηγήσεως, ἔλαβε τὴν Μαγδαληνὴν ἀπὸ τῆς χειρὸς καὶ τὴν ὡδήγησεν ἀκροποδητὶ εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Μαυρικίου.

— Μὴ κάμνῃς ταραχήν, τῇ εἶπε, καὶ κύτταξε!

Ἡ νεᾶνις ἔκυψε κρατοῦσα τὴν ἀναπνοήν της καὶ εἶδε διὰ τῆς ἡμικλείστου θύρας, ἔπειτα δὲ ἐρρίφθη κλαίουσα εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Ὄρσολας.

Τί εἶχεν ἴδει λοιπὸν καὶ ἡ Μαγδαληνή; Τὸ ὡραιότατον δι' αὐτὴν θέαμα, τὸν Μαυρίκιον ἐνδεδυμένον ἐργατικὴν στολήν, κύπτοντα δὲ ἐπὶ ὀκρίβαντος καὶ ἐργαζόμενον.

[Ἕπεται συνέχεια] ΕΛΙΖΑ Σ. ΣΟΥΤΣΟΥ.

Μετὰ ἰδιαζούσης εὐχαριστήσεως δημοσιεύομεν κατωτέρω τὸ διήγημα «Ὁ ὑπηρέτης». Εἶνε ἔργον ἀνδρὸς ὅστις, πρὸ ὀλίγου χρόνου κατασταθεὶς ἐν Ἀθήναις, δὲν ἠρκέσθη νὰ μελετήσῃ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ἡμετέρας κοινωνίας, ἀλλὰ, εἰσδύσας εἰς αὐτὰ αὐτῆς τὰ σπλάγχνα, συνέλαβεν ἐπ' αὐτοφώρῳ, οὕτως εἰπεῖν, ἕνα τῶν περιεργοτέρων καὶ ἀληθεστέρων αὐτῆς χαρακτήρων. Λὶν μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ εἴπωμεν τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως. Γνωστὸ μόνον παρατηροῦμεν, ὅτι εἶνε ἀνὴρ λόγιος ἅμα καὶ πρακτικός, διαζήσας ἐν τῷ εὐτυχεῖ ἐκείνῳ μεταξὺ τῶν δύο τούτων τάξεων μεταιχμίῳ, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ ἄνθρωπος σκέπτεται ὀρθῶς, καὶ ὀρθῶς καὶ ἐπιχαρίτως ἐκφέρει τὰς σκέψεις αὐτοῦ. Σ τ. Δ.

Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ

[Διήγημα πρωτότυπον].

Ὁ κὺρ Κώστας ἐξ Ἠπείρου, μεταναστεύσας πρό τινος χρόνου ἐξ ἀλλοδαπῆς εἰς Ἀθήνας μετὰ τῆς συζύγου του, παρέλαβεν εἰς τὸν οἶκόν του δύο ὑπηρέτας, τὸν μὲν ἀρσενικοῦ, τὸν δὲ θηλυκοῦ γένους.

Ἡ τελευταία αὕτη εἶχεν, ὡς ὅλαι αἱ ὑπηρέτριαι, ὄνομα Μούσης, ὠνομάζετο Καλλιόπη. Ρυπαρά, ἐκ γενετῆς ἄλουτος καὶ μεστὴ ματαιοφροσύνης, κατέφυγεν εἰς τὸ ἐπάγγελμα τῆς ὑπηρετρίας διὰ νὰ συνάξῃ τὴν προῖκά της καὶ νὰ ὑπανδρευθῇ. Καὶ ἐδόξαζε μὲν ὅτι ἡ γυνὴ πρέπει νὰ ὑπανδρεύεται νεωτάτη, ὥστε, ὅταν χηρεύσῃ, νὰ ἦναι εἰς καιρὸν νὰ λάβῃ καὶ δεύτερον ἄνδρα, ἀλλ' αἱ περιστάσεις δὲν ἀφῆσαν νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς ἀρχάς της καὶ προσεπάθει διὰ παντοίων μέσων νὰ συστηθῇ εἰς τὴν προσοχὴν τῶν γαμβρῶν. Ἐφόρει πάντοτε ἐσθῆτα μὲ οὐρὰν ὄπισθεν καὶ ὑποδήματα μὲ ὑψηλὴν καὶ ὀξεῖαν πτέρναν. Διὰ τῶν δύο τούτων μέσων ἐπίστευεν ὅτι ἐτάσσετο μεταξὺ τῶν κομψοτέρων γυναικῶν τῆς Γαλλικῆς ἀριστοκρατίας. Ὅτε δὲ τὰς ἑορτὰς ἐξήρχετο ἐψιμυθιωμένη μέχρις ἄκρου τῶν ὤτων, ἐφαντάζετο ὅτι πάντες οἱ διαβάται ἠτένιζον εἰς αὐτὴν θαυμάζοντες τὴν κομψότητά της.

Ὁ δὲ ὑπηρέτης ἔφερεν ὄνομα ἱστορικόν. Ὠνομάζετο Ἐπαμεινώνδας. Ὁ Ἐπαμεινώνδας δὲν ἠγνόει ὁποῖος ἀνὴρ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦτο· διότι εἶχε μαθητεύσει εἰς τὸ σχολεῖον τῆς πατρίδος του καὶ ἀνεγίνωσκεν ἐφημερίδας καὶ μεταφράσεις μυθιστορημάτων. Ἐκ δὲ τῆς σοφίας ταύτης ἐπαρθεὶς κατεφρόνησε τὴν τέχνην τοῦ πατρός του καὶ ἔταξεν ἑαυτὸν εἰς τὴν ζηλευτὴν μερίδα τῶν ὑπαλλήλων. Προστασίᾳ τοῦ βουλευτοῦ τῆς ἐπαρχίας του διωρίσθη γραμματεὺς ὑποτελωνείου, καὶ ἔζησε μέγας καὶ πολὺς εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἐπὶ δύο ὁλόκληρα ἔτη. Φύσει ὢν εὐφυὴς δὲν ἐχρειάσθη πολὺν καιρὸν νὰ καταρτισθῇ εἰς τὸ ἐπάγγελμα· ὀλίγας ἑβδομάδας μετὰ τὸν διορισμόν του ἔφερε τὴν γραφίδα ἐπὶ τοῦ ὠτός, τὴν κόμην ἄτακτον, τὴν ἐνδυμασίαν φαντασιώδη· μετεχειρίζετο μὲ σκαιὰν οἰκειότητα τοὺς σημαντικωτέρους τῶν γερόντων, καὶ ἐν τῷ καφενείῳ τῆς κωμοπόλεως ὡμίλει μεγαλοφώνως περὶ πολιτικῶν, ἐνεκωμίαζε τὸν ἀρχηγὸν τοῦ κόμματός του, κατέκρινε τοὺς ἀντιπάλους καὶ ἐσχολίαζε τὰ ἐν τῇ Βουλῇ. Τόσον δὲ ἦτον ἔμπειρος τῆς βουλευτικῆς γλώσσης, ὥστε, ὅτε ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ δωματίου του τὸν ἐζήτει τὰ πρὸ μηνῶν καθυστεροῦντα ἐνοίκια, ἀπεκρίνετο σοβαρῶς· — «Τὸ βαλάντιον δὲν εἶναι εἰς ἀπαρτίαν».

Ἀλλ' ἐνῷ προκόπτων εἰς φιλοδοξίαν ἀπέβλεπεν εἰς τὴν διαδοχὴν τοῦ προϊσταμένου του καὶ ἐφαντάζετο ὅτι θέλει γείνει ὑποτελώνης, μικρὸν περιστατικὸν κατέστρεψε τὴν εὐτυχίαν του. Κατὰ τὰς ἀκολούθους ἐκλογὰς ὁ προστάτης του βουλευτὴς ἀπέτυχε, καὶ ὀλίγας ἡμέρας ὕστερον ἔλαβε τὴν κεραυνοβόλον ἀγγελίαν ὅτι ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης εὐηρεστήθη νὰ τὸν ἀπολύσῃ τῆς ὑπηρεσίας. Ἔγραψεν εὐθὺς τότε εἰς τὸν ὑπουργὸν ὑποβάλλων τὰ εἰς τὴν θέσιν του δικαιώματά του, καὶ εἰς τοὺς ἐν Ἀθήναις φίλους του ἐκλιπαρῶν νὰ ὑποστηρίξωσι ταῦτα· ἀλλ' οὔτε αὐτὸς εἰσηκούσθη οὔτε οἱ φίλοι του ἴσχυσαν. Ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ μεταβῇ ὁ ἴδιος εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ὅπως διὰ τῆς παρουσίας του δυσωπήσῃ τοὺς ἐν ἰσχύϊ, καὶ οὕτως ἦλθεν εἰς Ἀθήνας. Συνεσκέφθη μὲ τοὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ὀλίγους φίλους, ἀνέβη, κατέβη πολλάκις τὴν κλίμακα τοῦ ὑπουργείου, ἐρραδιούργησε, παρεκάλεσεν, ἠπείλησεν, ἀλλ' εἰς οὐδὲν ἐπιτυχὼν κατετάχθη εἰς τὴν μεγάλην ἐν τῇ πρωτευούσῃ φάλαγγα

τῶν *παυσανιῶν* καὶ ἀνεγράφη φοιτητὴς εἰς τὰ καφενεῖα τῶν Χαυτείων.

Διητᾶτο ἐξ ἀνάγκης ἐν μεγίστῃ φειδωλίᾳ. Ξενισθεὶς παρὰ τῷ φίλῳ του Ἐκφουστανέλλῳ ἐκοιμᾶτο ἐπὶ τοῦ ἰσχνοῦ τούτου σοφᾶ· διὰ τὴν κάθαρσιν τοῦ χιτῶνός του ἐμμισεῖτο τὸν ὁμώνυμόν του στρατηγὸν τῶν Θηβαίων· διὰ τὴν ἐν Χαυτείοις διατριβὴν δὲν ἐδαπάνα πλέον τῆς δεκάρας καθ' ἡμέραν. Μ' ὅλα ταῦτα μετὰ μικρὸν τὸ βαλάντιον ἐκενώθη μέχρι τοῦ τελευταίου ὀβολοῦ. Τὸ ἑστιατόριον τοῦ κυρίου Μανούσου ὑπῆρξεν ἡ μεγαλειτέρα αἰτία τῆς κενώσεως. Κατέφυγε τότε εἰς τὰ δάνεια τῶν φίλων· ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι ἦσαν ὀλίγοι καὶ τὰ μέσα αὐτῶν ὀλιγώτατα. Τοιουτοτρόπως μετά τινας ἑβδομάδας δὲν τὸν ἔμεινεν ἄλλο θρεπτικὸν μέσον εἰμὴ ἡ πίστωσις τοῦ ξενοδόχου. Κατέφυγε λοιπὸν εἰς αὐτὴν καὶ ἐπί τινα χρόνον ἐγευμάτιζε καὶ ἐδείπνει διὰ λογαριασμὸν τοῦ μέλλοντος.

Δὲν εἶναι πολὺ δυσάρεστος ἡ προεξόφλησις τοῦ μέλλοντος αὕτη· κατὰ δυστυχίαν ὅμως ἔχει καὶ αὕτη στενὰ τὰ ὅρια. Μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας ὁ κύριος Μανοῦσος τὸν ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἴδῃ τὸ ἀργύριόν του, τὴν δὲ ἐπιοῦσαν, ὅτε μὲ καλὴν ὄρεξιν ὁ Ἐπαμεινώνδας παρακαθήσας εἰς τράπεζαν διέταξε τὸ καθημερινόν του, οὐδεὶς τῶν ὑπηρετῶν ὑπήκουσε καὶ πολλὴν ὥραν ἔμεινεν ἀνυπομονῶν καὶ ἐπαναλαμβάνων τὴν διαταγήν του. Ἀφοῦ δὲ ἐνόησεν ὅτι τὸ κακὸν προήρχετο ἐξ ἀνωτέρας διαταγῆς, ἐπλησίασε περίλυπος τὸν ξενοδόχον· καὶ πρῶτον παρέστησεν αὐτῷ τὰ εἰς τὸ ἑστιατόριον δικαιώματά του, διότι πρὸ καιροῦ ἐτρέφετο ἐν αὐτῷ, ἔπειτα δὲ τὸν ἐξήγησε τὸ τραγικὸν τῆς θέσεώς του.

— Εἶμαι οἰκογενειάρχης, ἀπήντησεν ὁ κ. Μανοῦσος, πληρόνω ἐνοίκια, ἐπιτήδευμα, ὑπηρέτας. Δὲν δύναμαι νὰ τρέφω ἀνθρώπους δωρεάν.

— Ὄχι δωρεάν, κύριε Μανοῦσε, δὲν ζητῶ δωρεὰν οὔτε παρὰ σοῦ οὔτε παρ' οὐδενὸς ἄλλου. Μικρὰν μακροθυμίαν ζητῶ μόνον. Δός μοι δύο ἑβδομάδων ἀκόμη πίστωσιν καὶ θέλεις πληρωθῆ. Τί εὐχὴ Θεοῦ! ἡ Κυβέρνησις αὕτη δὲν θέλει διατηρηθῆ αἰωνίως. Μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ἔχομεν ἀλλαγὴν ὑπουργείου, τὸ ἠξεύρω βέβαια, καὶ θέλω λάβει τότε τὴν θέσιν μου καὶ τοὺς καθυστεροῦντας μισθούς μου.

— Ὁ πρωθυπουργὸς ἔχει τὴν πλειονοψηφίαν εἰς τὴν βουλήν, ἀπήντησεν ὁ φρόνιμος Μανοῦσος. Μεχρισοῦ παρουσιασθῇ περίστασις νὰ συνεννοηθῶσι τὰ ἄλλα κόμματα καὶ νὰ τὸν ρίψωσι, σὺ ἠμπορεῖς νὰ φάγῃς καὶ ἐμὲ τὸν ἴδιον. Ὕπαγε καὶ εἰς ἄλλο ξενοδοχεῖον, ἢ εὕρε κἀνὲν ἔργον.

— Ὁποῖον ἔργον νὰ εὕρω! ἐπέφερεν ἐν ἀπελπισίᾳ ὁ δυστυχὴς Ἐπαμεινώνδας. Δὲν γνωρίζω τέχνην, δὲν ἔχω κεφάλαιον, ὁποῖον ἔργον θέλεις νὰ εὕρω;

— Γίνου ὑπηρέτης, ἀπήντησε μετ' ἐμφάσεως ὁ ξενοδόχος.

— Ὑπηρέτης! ἐξεφώνησεν ἔντρομος ὁ Ἐπαμεινώνδας καὶ ἐλησμόνησε τὴν πεῖνάν του.

— Μάλιστα, ὑπηρέτης. Διατί σὲ τρομάζει ἡ λέξις; Δέχεσθε *ὑπηρεσίαν* μετὰ χαρᾶς, διατί δὲν δέχεσθε τὸ ὄνομα τοῦ ὑπηρέτου; Καὶ ἐγὼ ἀπὸ ὑπηρέτου ἤρχισα καὶ ἔγεινα οἰκοκύρης. Καθὼς τὰ τέκνα γίνονται ἀπὸ τῶν γονέων διὰ τῆς συζυγίας, οὕτω καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀποκτοῦν κατάστασιν ὁ εἷς ἀπὸ τοῦ ἄλλου διὰ τῆς ὑπηρεσίας.

Τὸ ἐπιχείρημα τοῦ κυρίου Μανούσου ἦτο φιλοσοφικώτατον, ἀλλ' ὁ φιλότιμος Ἐπαμεινώνδας οὐδὲ τὸ ὄνομα τοῦ ὑπηρέτου ὑποφέρων ν' ἀκούσῃ, ἔφυγε μὲ ψυχὴν πλήρη ἀγανακτήσεως καὶ μὲ κοιλίαν ἐντελῶς κενήν.

Εἶναι παρατηρημένον ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐξ ἰδιοσυγκρασίας ἀποφεύγουν τὴν σωματικὴν ἐργασίαν. Ἐξ ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν ἑκατοντάδες νέων ἀνθρώπων ἀναχωροῦν κατ' ἔτος ἐκτὸς τοῦ κράτους· ἐξαιρέσει δὲ ὀλίγων νησιωτῶν, οὐδεὶς ξενιτεύεται διὰ νὰ ἐργασθῇ τὴν τέχνην του. Ἄλλοι γίνονται ἐπιστάται κτημάτων, ἄλλοι ἀνοίγουν μικρὸν καπηλεῖον ἢ ὀψοπωλεῖον ἐν γωνίᾳ τινὶ τοῦ Δουνάβεως ἢ τῆς Αἰγύπτου· ὀλίγιστοι δὲ ἐξ αὐτῶν εὐδοκιμοῦν καὶ ἐπανακάμπτουν, οἱ δὲ λοιποὶ μένουν καὶ χάνονται. Κατὰ πᾶν βῆμα δύνασθε νὰ ἴδητε καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς τῶν Ἀθηνῶν ὑγιεῖς καὶ εὐρώστους νέους, καθημένους ἀπὸ πρωΐας μέχρι νυκτὸς πλησίον ξυλίνου δίσκου καὶ πωλοῦντας κάστανα ἢ τρωγάλια, ἢ κολλούρια, διὰ νὰ κερδίσωσιν ὀλίγα λεπτά. Δι' οἱαδήποτε ἐργασίας ἠδύναντο ν' ἀπολαύσωσι πολλαπλάσια· ἀλλὰ προτιμοῦν νὰ κάθηνται ἀκίνητοι, μαῦροι καὶ λιπαροὶ ἐκ τῆς ἀκαθαρσίας, εὐχαριστούμενοι εἰς κέρδος, ἐξ οὗ μόλις καὶ κακῶς τρέφονται. Ἀποδίδομεν τὴν φυγοπονίαν ταύτην εἰς ἐλάττωμα ἐθνικοῦ χαρακτῆρος. Κατάλληλον νομοθετικὸν ἢ κυβερνητικὸν μέτρον ἠδύνατο νὰ τὸ διορθώσῃ· ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν αὐξήσεως μᾶλλον τοῦ κακοῦ ὑπάρχουν παρ' ἡμῖν τὰ μέσα. Τὸ πανεπιστήμιον αὐτό, ὅπως εἶναι σήμερον διωργανισμένον, βοηθεῖ τὰ μέγιστα τὴν πρὸς ὠφέλιμον ἐργασίαν ἀποστροφὴν ἡμῶν. Ὅστις ἐνομοθέτησε τὸ ἄμισθον τῆς ἀνωτάτης παιδείας, δὲν ἐπρόσεξεν εἰς τὰ φυσικὰ ἡμῶν ἐλαττώματα. Διὰ τοῦ πανεπιστημίου ἑκατοντάδες νέων ἀποσπώμενοι τῶν ὠφελίμων τεχνῶν, ἃς παραλαμβάνοντες παρὰ τῶν γονέων ἠδύναντο νὰ τελειοποιήσωσι, γίνονται ψευδοδικηγόροι, ψευδοϊατροί, ψευδοδιδάσκαλοι καὶ ὑπάλληλοι. Ἰδιαιτέραν δὲ ἀποστροφὴν ἔχουν οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ὑπηρέτου, θεωροῦντες αὐτὸ οὐ μόνον ἐργῶδες ἀλλὰ καὶ ταπεινωτικόν, καὶ μὴ ὑποφέροντες νὰ κοπιῶσι πρὸς χάριν ἄλλου. Καὶ ὅμως πᾶσα ἐργασία γίνεται πρὸς χάριν ἄλλου, πρὸς χάριν τοῦ πληρόνοντος· ὁ ἐργάτης ἀποβλέπει εἰς τὴν πληρωμὴν, οὐχὶ εἰς τὸν ἐκ τῆς ἐργασίας ὠφελούμενον· ἀλλ' ἐν τῇ οἰκίᾳ ὁ κύριος πάρεστι, βλέπομεν ὃν θεραπεύομεν καὶ τοῦτο πληγόνει τὴν ὑψηλοφροσύνην ἡμῶν. Ἐκ τῆς ἀποστροφῆς ταύτης οἱ νέοι, ὅσοι βιάζονται νὰ γείνωσιν ὑπηρέται, γίνονται μὲ τὸν σκοπὸν νὰ κερδίσωσιν ἐκ τοῦ μισθοῦ μικρὸν κεφάλαιον καὶ διὰ τούτου νὰ προβιβασθῶσιν εἰς ὀψοπώλας. Ἂν ποτε ἴδητε προβεβηκότα ὑπηρέτην, οὗτος εἶναι πρώην ὀψοπώλης περιπεσὼν εἰς συμφοράς· ἢ τὰ παστά του ἐφθάρησαν ἢ ἡ ἀστυνομία καταστρέψασα τὰ ἐλλιπῆ σταθμά του τὸν ὤθησεν εἰς ἐμπορικὸν ναυάγιον. Ἐπανέρχεται τότε εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ὑπηρέτου ἐργαζόμενος εἰς δευτέραν ἔκδοσιν ὀψοπώλου.

Τοιούτων ἀρχῶν ἐμφορούμενος καὶ ὁ ἡμέτερος Ἐπαμεινώνδας ἡρωϊκῶς ἐπροτίμησε τὴν πεῖναν ἀντὶ τῆς ταπεινώσεως. Ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν ἡ πεῖνα δὲν νικᾷ πάντοτε, τὸ τρόπαιόν της εἶναι στιγμιαῖον. Ἐδέησε λοιπὸν νὰ προσφύγῃ ἐκ νέου εἰς τοὺς φίλους. Οἱ φίλοι ἦσαν τῷ ὄντι γενναῖοι, ἀλλὰ τὰ βαλάντιά των δὲν ἀνταπεκρίνοντο εἰς τὰς διαθέσεις των· ἔσωσαν τότε τὸν *ταλαίπωρον νέον*, ἀλλὰ δὲν *ἠδύναντο* καὶ νὰ ἐξακολουθήσωσι σώζοντες. Τὰ μέσα ἐξηντλήθησαν καὶ ἡ πεῖνα ἐπανῆλθεν. Ἐβιάσθη τότε νὰ ἐπανέλθῃ πρὸς τὸν κύριον Μανοῦσον, ἤκουσε τὴν φορὰν ταύτην μετὰ σκληροτέρας ὑπομονῆς τὰ φιλοσοφικὰ αὐτοῦ ἐπιχειρήματα καὶ γενόμενος καὶ αὐτὸς φιλόσοφος συνήνεσε νὰ δοκιμάσῃ τὴν ζωὴν κατὰ τὸ πρακτικὸν αὐτῆς μέρος, καὶ ἠρώτησε τὸν κ. Μανοῦσον πῶς καὶ ποῦ ἠδύνατο νὰ εὕρῃ θέσιν ὑπηρέτου.

— Ἔλα εἰς τὸ ξενοδοχεῖόν μου, τὸν εἶπεν ὁ ἀγαθὸς Μανοῦσος. Πρέπει, πρὶν ζητήσῃς ἀνωτέραν θέσιν, νὰ διδαχθῇς τὴν ἐργασίαν. Ἔχει καὶ ὁ ὑπηρέτης τὴν ἐπιστήμην του, ἐπιστήμην οὐχὶ εὔκολον, καθότι διδάσκεται διὰ μόνης τῆς πείρας καὶ τῆς ἀσκήσεως. Ἐγὼ θέλω παραβλέπει καὶ σε ὁδηγεῖ. Ἐλθὲ τώρα νὰ σοι εὐχηθῶ καλὴν ὄρεξιν.

— Περιττὴ εἶναι ἡ εὐχή, ἀπήντησεν ὁ Ἐπαμεινώνδας καὶ ἐκάθησε παρά τινι τραπέζῃ ἐν τῷ μαγειρείῳ. Ἐκεῖ μασσῶν καὶ συλλογιζόμενος ἔφθασε νὰ ἐννοήσῃ πῶς ἀπὸ γραμματέως ὑποτελωνείου δύναταί τις νὰ γείνῃ ὑπηρέτης ξενοδοχείου. Ἀλλ' εὐκολώτερον ἐχώνευσε τὸ δεῖπνον παρὰ τὴν κοινωνικήν του ὑποβίβασιν Ὁπωσδήποτε ἤρχισε νὰ συνειθίζῃ καὶ εἰς ταύτην, βοηθούμενος μάλιστα ὑπὸ τῶν εὐχύλων φαγητῶν τοῦ ἑστιατορίου. Οὐδὲν ἄλλο μᾶς κάμνει τόσον ὑπομονητικοὺς εἰς τὰς ἐναντιότητας τῆς ζωῆς ὅσον ἔδεσμα καλῶς παρεσκευασμένον.

Δὲν ἐνθυμούμεθα πόσον διήρκεσεν ἡ μαθητεία καὶ πόσον καιρὸν ἔμεινεν ἐν τῷ ξενοδοχείῳ τοῦ κυρίου Μανούσου. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἐδιδάχθη πολλότατα πράγματα, ἅτινα ἠγνόει· ἔμαθε τὰς ὀνομασίας τῶν τοσούτων καὶ τόσον ποικίλων σκευῶν, ὧν ὁ ἄνθρωπος χρῄζει εἰς τὴν ἁπλουστάτην *ὑπόθεσιν τῆς τροφῆς καὶ τῆς ἀναπαύσεώς* του, καὶ προσέτι τὴν προσήκουσαν αὐτῶν χρῆσιν. Συζητῶν δὲ πολλάκις μετὰ τῶν συνυπηρετῶν του πολιτικὰ καὶ ἐξερχόμενος μετ' αὐτῶν εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως εὗρισκεν ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ ὑπηρέτου δὲν ἦτο τόσον ἄχαρις ὅσον ἐφαίνετο. Συνήντα ἐνίοτε καὶ τοὺς παλαιούς του φίλους καὶ ἔζη ὅτε τοὺς ἐπεσκέπτετο. Ἐνώπιον τούτων δὲν ἦτο ὡς πρὶν ἀξιοπρεπὴς, ἐδυστέλλετο διότι αὐτὸς μὲν ἐλέγετο ὑπηρέτης, ἐκεῖνοι δὲ ὑπογραμματεῖς ἢ ἀρχιφύλακες, ἂν καὶ εἰς περίοδον *παυσανιῶν*· ἀλλ' ὅτε ἀπέτισεν αὐτοῖς ὅσα ὤφειλεν, ἐφιλονείκει μετ' αὐτῶν περὶ τῶν περιπετειῶν τοῦ βίου καὶ ἐφαίνετο συλλογιζόμενος, ὅπως ὁ Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ.

Μεταξὺ τῶν φίλων του διέπρεπεν ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ὠνομάσαμεν ἤδη κύριον Ἐκφουστάνελλον. Αὐτὸς ἦτον ὁ στενώτερός του, ἡ σχέσις των ἦτο μᾶλλον ἐλευθέρα. Ὁ Ἐκφουστάνελλος οὗτος εἶχεν ἄλλοτε ἄλλο ὄνομα λῆγον εἰς *ίδης*· μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο καὶ μὲ τὸ κομψὸν ἔνδυμα τῆς φουστανέλλας μετέβη ἐκ τῆς *πατρίδος του εἰς* Ἀθήνας πρὸς εὕρεσιν πόρου ζωῆς· ἀποτυχὼν δὲ εἰς πᾶν ἄλλο, ἔγεινεν ἐφημεριδογράφος. Ἡ ἐφημερὶς ὅμως δὲν εὗρε προστάτην οὐδένα κομματάρχην καὶ αἱ μάγγαι, ἂν καὶ ἐπρόσφεραν τρία φύλλα τὴν πεντάραν, δὲν εὕρισκον ἀγοραστήν. Τὴν δημοσιογραφικήν του ἀποτυχίαν ἀπέδωκεν ἐν μέρει εἰς τὸ ὄνομά του, διότι παρετήρησεν ὅτι ἡ εἰς *ίδης* κατάληξις ἐθεωρεῖτο οὐχὶ σοβαρῶν ἀνδρῶν λήγουσα· τὴν ἀπέδωκε δὲ καὶ εἰς τὴν ἐνδυμασίαν του· διότι ἐν τῇ πρωτευούσῃ ἡ φουστανέλλα δὲν εἶχε τὴν πλειονοψηφίαν. Συνταγματικῶς λοιπὸν σκεπτόμενος καὶ πρὸ πάντων εὑρίσκων φραγκορράπτας ἐπὶ πισῶσι κόπτοντας καὶ ράπτοντας, ἐνεδύθη τὸ εὐρωπαϊκὸν ἔνδυμα, *ἐξέβαλε* τὴν φουστανέλλαν καὶ ὠνόμασεν ἑαυτὸν *Ἐκφουστάνελλον*. Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο, ἐνῷ ἡ ἐφημερίς του ἔπνεε τὰ λοίσθια, φοιτῶν εἰς τὸ πανεπιστήμιον διήκουσε τινῶν μαθημάτων τῆς Νομικῆς Σχολῆς, ἔδωκεν ἐξετάσεις καὶ ἔλαβε τὸ πτυχίον τοῦ δικηγόρου. Ἡ ἐπιτυχία αὕτη τὸν ἐπαρηγόρησε διὰ τὸν θάνατον τῆς ἐφημερίδος του· διότι τὴν ἡμέραν ἐκείνην συνέπεσε νὰ μὴ πωληθῇ μήτε ἓν φύλλον, ὁ δὲ τυπογράφος, ὅστις ἦτο συνέταιρος, ἠρνήθη νὰ ἐξακολουθήσῃ. Ἀπὸ τῆς δημοσιογραφίας λοιπὸν μετεπήδησεν ὁ κ. Ἐκφουστάνελλος εἰς τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα. Εἶχε τὸν τίτλον, εἶχε τὸ δίπλωμα, εἶχε τὸ γραφεῖον· ἦτο *πλήρης* (ὡς ἔλεγε) δικηγόρος, δὲν ἔλλειπον εἰμὴ οἱ πελάται. Πελάτας τῷ ὄντι δὲν εἶχε κατορθώσει ν' ἀποκτήσῃ, ἂν καὶ πρὸ μηνῶν ἦτο δικηγόρος, ὅτε ὁ

Ἐπαμεινώνδας ἦλθεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν. Τούτου ἕνεκα δὲν ἠδυνήθη οὔτε δραχμὴν νὰ δανείσῃ εἰς αὐτὸν κατὰ τὰς πεινητικάς του ἡμέρας, καὶ οὕτως ἐσώθη ἡ μεταξύ των ἀγάπη καὶ εἰλικρίνεια. Τὸν ἔδιδεν ὅμως πάντοτε πολυτίμους συμβουλάς, ὑπέκαιε τὴν φιλοπατρίαν του, τὸν ἐσύσταινεν ἀξιοπρέπειαν καὶ τὸν παρεκίνει νὰ μὴν ἔχῃ τὴν τοῦ ὑπηρέτου θέσιν εἰμὴ ἁπλῶς ὡς χορταστικὸν καταφύγιον, νὰ μοχθῇ δὲ εἰς ἀνάκτησιν τῆς ἐν τῷ ὑποτελωνείῳ γραμματείας διὰ νὰ ζήσῃ ὡς πολίτης ἐλεύθερος.

— Ἂν ἦτο δυνατόν, τὸν ἔλεγε μίαν ἡμέραν, νὰ γείνω βουλευτής, μετὰ τὴν πρώτην τῆς βουλῆς συνεδρίασιν ἤθελες λάβει τὴν θέσιν σου.

— Ἂν ἦτο δυνατόν, ἀπήντησεν ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ εἶχα θέσιν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ μου, σὲ ὑπόσχομαι τὰ δύο τρίτα τῶν ψήφων εἰς τὴν πρώτην ἐκλογήν.

Τοιαῦτα ἦσαν τὰ αἰσθήματα τῶν δύο φίλων ὅτε ἡμέραν τινὰ ἔμαθεν ὁ κύριος Μανοῦσος ὅτι ὁμογενὴς πλούσιος, νεωστὶ ἐγκατασταθεὶς ἐν Ἀθήναις, ἐζήτει ὑπηρέτην νέον ἀξιοσύστατον. Ἠθούλήθη λοιπὸν νὰ τοποθετήσῃ παρ' αὐτῷ τὸν Ἐπαμεινώνδαν εἴτε ὑπὸ εὐνοίας ἐπιθυμῶν νὰ τὸν προαγάγῃ, εἴτε καὶ διότι εὕρισκε συμφέρον νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ ἐν τῷ ἑστιατορίῳ δι' ἄλλου ἐμπειροτέρου. Προσῆλθεν εἰς φίλον τοῦ μνησθέντος ὁμογενοῦς, ὡμίλησε μετ' ἐνθουσιασμοῦ περὶ τοῦ νέου ὑπηρέτου, τὸν ἐσύστησε μεθ' ὅρκου ὡς τὸν τελειότερον καὶ τιμιώτερον τῶν ὑπηρετῶν καὶ οὕτω κατώρθωσε νὰ τὸν εἰσάξῃ. Μεγάλην δυσκολίαν δὲν ἔδειξεν ὁ Ἐπαμεινώνδας νὰ δεχθῇ τὴν νέαν ταύτην θέσιν. Ἐκτὸς τῶν πλεονεκτημάτων, ἅτινα μὲ λαμπρὰ χρώματα ἐζωγράφιζεν ὁ κ. Μανοῦσος, ἡ θέσις εἶχε δι' αὐτὸν μέγιστον ἀγαθόν· ἀντὶ νὰ ὑπηρετῇ δημοσίως ἐν ξενοδοχείῳ, ἤθελε κρύπτει ἐντὸς ἰδιωτικῆς οἰκίας τὴν ταπεινότητά του. Ἐδέχθη λοιπόν, καὶ οὕτως ἔγεινεν ὑπηρέτης τοῦ κὺρ Κώστα.

Ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, ἡ Καλλιόπη ἦτον ἤδη ἐστρατοπεδευμένη ἐν αὐτῇ. Εἶχε βοηθήσει τὴν σύζυγον τοῦ κὺρ Κώστα εἰς τὸ νὰ εὐτρεπίσῃ τὰ δωμάτια, ἐκτένιζεν αὐτὴν μετὰ προσοχῆς κατὰ πᾶσαν πρωΐαν καὶ διὰ προθυμίας καὶ θωπευμάτων προσεταιριζομένη τοὺς κυρίους της ἀπέκτησε δικαιώματα εἰς τὴν πρωθυπουργίαν. Ἂν καὶ φύσει ἀνεξαρτήτου χαρακτῆρος ὁ Ἐπαμεινώνδας ἀνεγνώρισε τὴν ὑπεροχὴν αὐτῆς, διότι ἄπειρος ὢν ἀκόμη εἶχεν ἀνάγκην ὁδηγίας εἰς πολλά. Βαθμηδὸν δὲ εὕρισκε τὴν φιλίαν τῆς μακροκέρκου θαλαμηπόλου λίαν εὐάρεστον. Δὲν ἐσυζήτουν μὲν πολιτικὰ ὡς ἐν τῷ ἑστιατορίῳ, ὑπῆρχον ὅμως ἄλλα ἀντικείμενα τερπνῆς διατριβῆς, ὡς παραδείγματος χάριν αἱ ὡραῖαι τέχναι καὶ μάλιστα ἡ πλαστική, εἰς ἣν ὁ Ἐπαμεινώνδας εἶχεν ἀποκτήσει ἐν τῇ συναναστροφῇ τῶν ἐν τῷ ξενοδοχείῳ ὑπηρετῶν ἀξιολόγους γνώσεις. Δὲν ἦτον ἡ Καλλιόπη γυνὴ νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ἀρετήν της, ἀλλ' ἐπειδὴ σκοπὸν τοῦ βίου ἀνέκαθεν ἔθετο τὸν γάμον, ὠφελουμένη νῦν ἐκ τῆς εὐκαιρίας, ἐπεδίωκε νὰ λάβῃ τινὰ εἰς τὸ πρᾶγμα προπαιδείαν.

Ἡ οἰκία ἦτον ἥσυχος, ἡ ἐργασία τακτική, οἱ κύριοι πρᾶοι καὶ προσηνεῖς, μεταχειριζόμενοι τοὺς ἀνθρώπους των μὲ ἀγαθότητα καὶ συγκατάβασιν· ὥστε ὁ Ἐπαμεινώνδας ἤθελεν εἶναι εὐτυχής, ἂν ἤξευρε νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν θέσιν του. Ἦτον ἤδη ἀπηλλαγμένος παντὸς χρέους, ἀπέκτησεν ἐνδύματα ὅσα δὲν εἶχε ποτέ, ἐφόρεσε τὸ μαῦρον φράκον καὶ τὸν λευκὸν λαιμοδέτην τοῦ νεωτέρου πιθηκισμοῦ, καὶ ἦτον εἰς τὴν ἀκμὴν ν' ἀρχίσῃ ἀποταμιευόμενος τὰ ἐκ τῶν μισθῶν του χρήματα, ὅτε αἴφνης ἀναγινώσκει εἰς τὴν ἐφημερίδα ὅτι διελύθη ἡ βουλὴ καὶ διατάσσονται νέαι ἐκλογαὶ καθ' ὅλον τὸ κράτος.

Ἡ εἴδησις αὕτη μετέστησε τὸν Ἐπαμεινώνδαν εἰς ἄλλον κόσμον· ἐλησμόνησε τὰ παθήματά του, δὲν προσεῖχε πλέον εἰς τὸ ἔργον του, ἔβλεπε τοὺς κυρίους του μὲ καταφρόνησιν καὶ τὴν Καλλιόπην μὲ ἀδιαφορίαν· δὲν εἶχεν εἰς τὸν νοῦν εἰμὴ ἐκλογικὴν πάλην, Ὁριαμβον, Ἐκφουστάνελλον βουλευτὴν καὶ ἑαυτὸν ὑποτελώνην. Ὁσάκις ἐξήρχετο τῆς οἰκίας ἐπορεύετο εἰς τοῦ Ἐκφουστανέλλου. Ἐκεῖ συνεσκέπτοντο τί ποιητέον, ἔσταιναν σχέδια ἐπὶ σχεδίων καὶ ἐμβῆκαν εἰς συχνὴν ἀνταπόκρισιν μετὰ τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ γνωρίμων. Φαίνεται ὅτι ἔφεραν ἐπὶ τέλους αὐτοὺς εἰς τὰ νερά των, αἱ εἰδήσεις ἦσαν ἐνθαρρυντικαί, ἅπαντα ἔβαινον κατ' εὐχήν, ἡ μηχανὴ ἦτον ἑτοίμη εἰς κίνησιν. Ἀλλ' ἐχρειάζετο ὁ ἄτμὸς ὁ μέλλων νὰ κινήσῃ τὴν μηχανήν, ἐχρειάζοντο χρήματα. Δὲν ἐννοεῖ τις τί χρειάζονται τὰ χρήματα εἰς πρᾶγμα τόσον ἁπλοῦν οἷον ἡ ἐκλογὴ βουλευτοῦ· φαίνεται ὅμως ὅτι χρειάζονται. Οἱ ἀνταποκριταὶ ἐκ τῆς ἐπαρχίας ὥριζον ἓν ποσόν, ὅπερ ἔβαλεν εἰς ἀμηχανίαν τὸν ὑποψήφιον βουλευτὴν καὶ τὸν μέλλοντα ὑποτελώνην. Οὔτε ὁ εἷς οὔτε ὁ ἕτερος ἠδύναντο νὰ ὑπερνικήσωσι τὴν δυσκολίαν· ὁ μὲν δὲν εἶχε οὐδένα ὀβολόν, ὁ δὲ δὲν εἶχεν οὐδένα πελάτην, ὅπερ καταντᾷ εἰς τὸ αὐτό. Συνεσκέπτοντο λοιπόν, συνεζήτουν καὶ ἐβασάνιζαν τὸν νοῦν των πῶς νὰ προμηθευθῶσι τὸ ἀναπόφευκτον αὐτὸ εἰς ἐκλογὴν μέσον, ὅπερ πρὶν δὲν εἶχαν ποσῶς συλλογισθῆ. Μετὰ μυρίας ἀπράκτους ἐπινοήσεις εἶπε τέλος ὁ Ἐκφουστάνελλος.

— Δὲν βλέπω εἰμὴ ἓν μόνον μέσον, νὰ ζητήσῃς μηνιαίαν ἄδειαν ἀπουσίας παρὰ τοῦ κὺρ Κώστα σου καὶ τριμηνιαίων μισθῶν προκαταβολήν. Ἂν κάμῃς τὴν αἴτησιν ἐν ὀνόματι τῆς κινδυνευούσης νὰ καταστραφῇ ὑπὸ κακῆς Κυβερνήσεως πατρίδος, πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ἀπαραγράπτων συνταγματικῶν δικαιωμάτων τοῦ Ἕλληνος, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴν ἐπιτύχῃς. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶναι ἀκόμη φιλοπάτριδες, μὴν ἐννοοῦντες δὲ τὸν συνταγματικὸν ὀργανισμὸν τῆς πολιτείας, δὲν θέλουν τολμήσει ν' ἀποποιηθῶσι τὴν διὰ μικρᾶς θυσίας συνδρομήν των. Ἔπειτα, τίς οἶδε; θέλει κολακεύσει ἴσως τὴν φιλοδοξίαν τοῦ κὺρ Κώστα νὰ ἔχῃ ὑπηρέτην φίλον καὶ δημιουργὸν βουλευτοῦ, μάλιστα βουλευτοῦ ὅπως πρέπει.

Τὸ ἐπινόημα ἦτο θαυμάσιον· ὁ Ἐπαμεινώνδας δὲν ἀμφέβαλλε κἂν περὶ τῆς εὐοδώσεως αὐτοῦ καὶ ἀπεσύρθη περιχαρής, συλλογιζόμενος κατά τίνα στιγμὴν καὶ ἐν τίσι φράσεσι νὰ ὑποβάλῃ τὴν πρότασιν εἰς τὸν κύριόν του.

Τὴν ἐπιοῦσαν πρωΐαν, ὅτε ὁ κὺρ Κώστας καταβὰς εἰς τὸ ἑστιατόριόν του ἐλάμβανε τὸν καφέ του καὶ μόνος ὑπηρέτει αὐτὸν ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἐφάνη ἁρμοδιωτάτη στιγμὴ νὰ ἐκτελεσθῇ τὸ πατριωτικὸν σχέδιον τοῦ Ἐκφουστανέλλου. Ὁ Ἐπαμεινώνδας ἀφοῦ πολλάκις ἐξηροκατάπιε καὶ παρεσκευάσθη, εἶπε τέλος διὰ τόνου ξηροῦ εἰς τὸν κὺρ Κώσταν·

— Κύριε, ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, εἰς οἱανδήποτε κοινωνικὴν θέσιν καὶ ἂν εὑρισκώμεθα, ἔχομεν καὶ διατηροῦμεν τὰ συνταγματικὰ ἡμῶν δικαιώματα.

Ὁ κὺρ Κώστας ἠτένισεν εἰς αὐτὸν ἐρωτηματικὸν βλέμμα: τί ἄρα ἐσήμαινεν ἡ δήλωσις αὕτη;

— Γνωρίζετε ἴσως, κύριε, ἐπέφερεν ὁ Ἐπαμεινώνδας, ὅτι προσεχῶς γίνονται νέαι βουλευτικαὶ ἐκλογαί. Ὀφείλω καὶ ἐγὼ ὡς πολίτης Ἕλλην νὰ δώσω τὴν ψῆφόν μου.

— Δόσε την, ἀπήντησεν ὁ κὺρ Κώστας χωρὶς ν' ἀναβλέψῃ.

— Ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ ψηφίσω εἰμὴ εἰς τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς μου. Πρέπει νὰ ὑπάγω καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξόδων. Ζητῶ νά μοι χορηγήσητε ἑνὸς μηνὸς ἄδειαν ἀπουσίας, νά μοι προπληρώσητε τρία μηνιαῖα, ὥστε νὰ εὑρεθῶ εἰς θέσιν νὰ ἐξασκήσω τὰ συνταγματικά μου δικαιώματα.

— Ὑπαγε νὰ κυττάξῃς τὸ ἔργον σου, εἶπε τότε ξηρὰ ὁ κὺρ Κώστας, καὶ ἄφες τὰς ἀνοησίας αὐτάς.

— Ἀνοησίας! ὑπέλαβε μετ' ἐμφάσεως ὁ Ἐπαμεινώνδας· ἀνοησίαι δὲν εἶναι τὰ πολιτικὰ τοῦ Ἕλληνος δικαιώματα, ἅτινα καθιέρωσε τὸ Σύνταγμα. Σᾶς προειδοποιῶ μάλιστα ὅτι διὰ τῆς συμπράξεώς μου θέλετε ἔχει φίλον καὶ ἐν ἀνάγκῃ, προστάτην βουλευτὴν παντοδύναμον.

— Δὲν ἔχω χρείαν προστασίας, εἶπεν ἀνιστάμενος ὁ κὺρ Κώστας, καὶ στρέψας τὰ νῶτα εἰς τὸν ὑπηρέτην ἐξῆλθεν.

Ὁ Ἐπαμεινώνδας ἔμεινεν ἐμβρόντητος. Θυμὸς καὶ λύσσα πατριωτικὴ ἐπλήρωσε τὴν ψυχήν του καὶ, ἐπειδὴ ἐν τοσούτῳ ὁ κὺρ Κώστας ἔγεινεν ἄφαντος, τείνων ὑβριστικῶς πρὸς τὸ μέρος αὐτοῦ τὴν χεῖρα·

— Ἀναίσθητε, ἐκραύγασεν, ἀνάξιε συνταγματικότητος! Κατανοῶ τοὺς σκοπούς σου· θέλεις νὰ καταστρέψῃς τὸ Σύνταγμα, νὰ χανδακώσῃς τὴν ἐλευθερίαν καὶ νὰ ἐγείρῃς τὸν δεσποτισμὸν εἰς τὸ κλασσικὸν ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος.

Ταῦτα δὲ εἰπὼν καὶ συναισθανθεὶς ὅτι πᾶσα ἐλπὶς εὑρέσεως χρημάτων ἀπέδρα, ἐστέναξεν ἐκ βάθους καὶ ἐκάθησεν ἄθυμος. Πολλὴν ὥραν ἐσυλλογίζετο, ὅπως συλλογίζονται οἱ τεταραγμένοι τὴν ψυχήν, αἱ ἰδέαι του διεδέχοντο ἡ μία τὴν ἄλλην ἀσυνάρτητοι, εἰς οὐδεμίαν ἀπόφασιν καταλήγουσαι. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους σατανικὸς λογισμὸς διεπέρασε τὴν κεφαλήν του καὶ ἠτένισε τὸ βλέμμα εἰς τὰ πέριξ ἔπιπλα. Ἵστατο ἐν τῇ αἰθούσῃ ἐκείνῃ μεγάλη καὶ εὔζεστος σκευοθήκη, ἐν ᾗ ὑπῆρχον εὐρύθμως τοποθετημένα ἀργυρᾶ σκεύη, πρόχοοι, ζαχαροδόκαι, πινάκια καὶ ἄλλα, ῥωσσικῆς κατασκευῆς, ὡραῖα τὸ σχῆμα καὶ ἀστράπτοντα. Εἰς ταῦτα ἀτενίσας κατεσχέθη ὑπὸ δεινοῦ πειρασμοῦ νὰ τὰ μεταχειρισθῇ εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν πολιτικῶν του ὀνειροπολημάτων. Ὅταν ἡ κεφαλὴ πυρέσσῃ, λίαν εὐκόλως ἐνδίδομεν εἰς τὸν πειρασμόν. Καὶ μ' ὅλον τοῦτο ὁ δυστυχὴς νέος πολλὴν ὥραν ἔμεινεν ἀναποφάσιστος. Δυστυχὴς τῷ ὄντι! Ἐναντίον τοιούτου πειρασμοῦ ἡ ψυχὴ ἔχει ἀνάγκην ὑποστηρίγματος· ὁποῖον δὲ ὑποστήριγμα εἶχεν ὁ ἄπειρος αὐτὸς καὶ παράφορος ἄνθρωπος! Ἀνατροφήν; ἀνατροφὴν οὐδέποτε ἔλαβε. Θρησκείαν; Οἴμοι! διὰ τοῦ ἀνεπαρκοῦς τούτου Κλήρου, ὅστις δῆθεν μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὸν κατὰ Χριστὸν βίον, διὰ τῆς ἐν τοῖς σχολείοις μηχανικῆς διδασκαλίας, διὰ τῆς ὁσημέραι ἐπικρατούσης ματαιοφροσύνης, τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα ἐξησθένησε παρ' ἡμῖν καὶ βαθμηδὸν μηδενίζεται· ὁ δὲ φετιχισμὸς τοῦ ὄχλου οὐδὲν ἔχει τὸ θρησκευτικὸν καὶ εἰς οὐδὲν ὠφελεῖ. Ἐκβακχευμένος λοιπὸν ὑπὸ τῆς μόνης ἰδέας, ἥτις τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐκυρίευε τὸν νοῦν του, παρεξετράπη εἰς πρᾶξιν ἀνόσιον. Ἐγερθεὶς ὡς μαινόμενος ἔλαβεν ἐκ τῆς σκευοθήκης ὅσα ἠδυνήθη ἀργυρᾶ σκεύη, ἔπλωσεν ἐν τραπεζομάνδυλον, τὰ ἔθεσεν ἐν αὐτῷ καὶ τὰ ἐτύλιξεν. Ἔπειτα λαβὼν τὸ δέμα ὑπὸ μάλης ἐξῆλθε λάθρα καὶ ἀπαρατήρητος διὰ τῆς ὄπισθεν θύρας τοῦ οἴκου. Ὀλίγας στιγμὰς ἐπλανήθη μὴ διακρίνων ποῦ πορεύεται· ἔπειτα εὗρε τὸν δρόμον του καὶ διευθύνθη εἰς τοῦ Ἐκφουστανέλλου.

Ὅτε τὸν εἶδεν ὁ Ἐκφουστάνελλος ὠχρὸν καὶ τεθορυβημένον, παρατηρήσας τὸ εἰς χεῖράς του δέμα.

— Τί εἶναι αὐτό; ἐφώνησεν.

— Εἶναι ἡ ἐκλογή σου, ἀπήντησεν ὁ Ἐπαμεινώνδας καὶ ἔθεσε τὸ δέμα ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Ὁ Ἐκφουστάνελλος ἔγεινε περιχαρής, ἐπίστευσε μίαν στιγμὴν ὅτι ὁ κὺρ Κώστας ἔδωκε τὰ ἑκατομμύριά του εἰς τὸν ὑπηρέτην του διὰ νὰ εὐκολύνῃ τὴν ἐκλογὴν τοῦ βουλευτοῦ, καὶ ἀνοίξας τὸ δέμα ἐθεάτο τὰ σκεύη.

— Μοσχοβιτικά ἔργα, ἐπέφερεν, ἔργα δεσποτισμοῦ, ἀπολύτου μοναρχίας. Ἀλλὰ θέλομεν τὰ συνταγματίσει μεταχειριζόμενοι αὐτὰ εἰς ἐκλογὴν ἀντιπροσώπου τοῦ λαοῦ. Διατί ὅμως δὲν ἔδωκε μετρητά, ἀλλὰ σκεύη;

Ἐξήγησε τότε ὁ Ἐπαμεινώνδας τίνι τρόπῳ ἐγένετο κάτοχος αὐτῶν, τοῦτο μεγάλως ἀπήρεσεν εἰς τὸν Ἐκφουστάνελλον· συνωφρυώθη καὶ

— Δὲν ἡτοίμασες ἐκλογήν, εἶπεν, ἀλλὰ τὸν Μενδρεσέ, τὸ κακουργοδικεῖον.

Αἱ τρομεραὶ αὗται λέξεις κατεφόβισαν τὸν Ἐπαμεινώνδαν.

— Ὅ, τι καὶ ἂν ἔκαμα, εἶπεν εἰς τὸν Ἐκφουστάνελλον, σὺ πταίεις· εἶσαι συνένοχος.

— Συνένοχος ὅσον ἀγαπᾷς, ἀπήντησεν οὗτος, συνένοχος . . . Ἔνοχος μάλιστα, ἔνοχος· ἡ συνενοχή δὲν εἶναι ἀξία τοῦ Ἕλληνος. Ἀλλὰ τί κατωρθώσαμεν; Μεχρισοῦ σὲ σώσω ἀπὸ τῶν ὁρκωτῶν, θέλεις μείνει εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ εἰσαγγελέως, ὅστις κατοικίζει τοὺς ξένους του εἰς τὸν Μενδρεσέ. Μεχρισοῦ δὲ ἐξέλθῃς, αἱ ἐκλογαὶ θέλουν εἶσθαι πρὸ καιροῦ τελειωμέναι καὶ ὅλα τὰ ὑποτελωνεῖα τῆς Ἑλλάδος εἰς ξένας χεῖρας.

Ἐνόησε τότε ὁ δυστυχὴς Ἐπαμεινώνδας ὅτι ἔπραξεν ἀνωφελὲς ἔγκλημα· τότε μάλιστα μόνον κατενόησε τὸ σοβαρὸν τῆς πράξεώς του καὶ ὃν διέτρεχε κίνδυνον, καὶ ἤρχισε μερμυμαιρῶν καὶ καταρώμενος.

— Ἄφες τώρα αὐτά, τὸν λέγει ὁ Ἐκφουστάνελλος. Λάβε τὰ ἀσημικὰ ὅπως τὰ ἔφερες, ἐπίστρεψε εἰς τὴν οἰκίαν καὶ θέσε αὐτὰ ὅπου ἦσαν, χωρὶς νὰ ἐννοήσῃ τις τί συνέβη. Οὕτω διατηρεῖς τὴν θέσιν σου, δὲν χάνομεν τὴν ἐλπίδα τῆς ἐκλογῆς καὶ δὲν ἔχομεν ἐμπερδεύματα μὲ τὸν κύριον εἰσαγγελέα.

— Τί λέγεις! ἐφώνησεν ὁ Ἐπαμεινώνδας. Τώρα τὸ πρᾶγμα ἔγεινε βεβαίως γνωστόν. Ἡ Καλλιόπη θὰ ἀνεκάλυψε τὴν φυγὴν τῶν ἀσημικῶν καὶ τὴν ἰδικήν μου καὶ ὡς εἶναι παμπάνηρος ἐνόησε τί τρέχει· καὶ ἐπειδὴ δὲν τὰ ἔχομεν τώρα καλὰ μαζῆ, κατήγγειλε τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν κὺρ Κώστα. Αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἴσως ὁ ἀστυνόμος εἶναι εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς συντάσσει τὴν ἔκθεσιν. Ἀχ! ὄχι, ὄχι, δὲν ὑπάγω νὰ παραδοθῶ μόνος μου. Θὰ φύγω, θὰ φονευθῶ . . . Ταῦτα δὲ λέγων ἔπεσεν ἀπηλπισμένος ἐπὶ τοῦ σκιμποδος.

— Παιδάριον! εἶπεν ὁ Ἐκφουστάνελλος. Οὐδεὶς δύναται νὰ σε κάμῃ τι ὅταν ἑκουσίως καὶ αὐθορμήτως ἐπιστρέψῃς ὅσα ἔλαβες. Ὑπάγεσαι εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ ἄρθρου 113 τοῦ ποινικοῦ νόμου. Σπεῦσε νὰ ὠφεληθῆς αὐτοῦ ἐνόσῳ εἶσαι εἰς καιρόν.

— Ἄφησέ με, ἄφησέ με! ἀπήντησεν ἐν ἀδημονίᾳ ὁ δυστυχὴς νέος· δὲν ὑπάγω πούποτε.

Τὸ πρᾶγμα ἐγίνετο λίαν σοβαρὸν καὶ ἐπιφοβον, ἐπίφοβον καὶ διὰ τὸν Ἐκφουστάνελλον. Ἔμεινεν ἐπ' ὀλίγον σιωπηλός· ἔπειτα εἶπεν εἰς τὸν Ἐπαμεινώνδαν·

— Μεῖνε ἐδῶ, μὴν ἐξέλθῃς μεχρισοῦ ἐπανέλθω· καὶ λαβὼν τὸν πῖλον καὶ τὴν ῥάβδον του ἐξῆλθε καὶ διευθύνθη εἰς τοῦ κὺρ Κώστα.

Ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν εἶδε τὰ πάντα ἐν ἄκρᾳ ἡσυχίᾳ καὶ οὐδὲν ἐφανέρονεν ὅτι ἔκτακτόν τι συνέβη ἐν αὐτῇ. Ὁ Ἐκφουστάνελλος ἦτον ὑψηλοῦ ἀναστήματος, εἶχεν ὡραῖον μύσταχα, καὶ, ἐπειδὴ ἐνεδύετο ἐπὶ πιστώσει, τὸ ἐξωτερικόν του ἦτον ἀξιοπρεπές. Εἰσήχθη λοιπὸν ἀνεμποδίστως παρὰ τῷ οἰκοδεσπότῃ. Εὗρε τὸν γέροντα ἀτάραχον, καθήμενον ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ αὐτοῦ καὶ ἡσύχως ἀναγινώσκοντα. Μετὰ τὰς συνήθεις φιλοφρονήσεις ὁ Ἐκφουστάνελλος εἶπεν εἰς αὐτόν·

— Κύριε, πρέπει νὰ συνέβη σήμερον εἰς τὴν οἰκίαν σας ἐν δυστύχημα.

— Ναί, ἀπεκρίθη ὁ κὺρ Κώστας, μᾶς ἐκλάπησαν τινὰ ἀσημικὰ τῆς τραπέζης.

— Ὁ δυστυχὴς νέος δὲν ἤθελε νὰ τὰ κλέψῃ. Τοιαύτη πρόθεσις δὲν ὑπῆρχε παντάπασιν· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν τὸν ἐδώκατε τὴν ἄδειαν νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν πατρίδα του . . .

— Πῶς! διέκοψε μετά τινος θαυμασμοῦ ὁ κὺρ Κώστας. Ὁ ὑπηρέτης μου λοιπόν, ὁ Ἐπαμεινώνδας, αὐτὸς ὁ ἄθλιος εἶναι ὁ κλέπτης τῶν ἀσημικῶν; ὦ δυστυχία! Κρίμα τὸ παιδί, κρίμα! κρίμα!

Ὁ Ἐκφουστάνελλος ἐνόησεν ὅτι προσηνέχθη λίαν ἀνεπιτηδείως καὶ ὅτι πρῶτος κατήγγειλε τὸν φίλον του· ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ὀπισθοδρομήσῃ.

— Δὲν τὸν ἄφησα, Κύριε, ἐξηκολούθησεν ὁ κὺρ Κώστας, δὲν τὸν ἄφησα νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰς ἐκλογάς· αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν εἶναι τῆς ἡλικίας του. Τὸν εἶχα διὰ καλὸν νέον καὶ ὅτι ἤθελεν ἀποκατασταθῆ τιμίως εἰς τὸν κόσμον. Δὲν ἤθελα νὰ ριφθῇ ἀπὸ τοῦδε εἰς τὴν πάλην τῶν πολιτικῶν παθῶν, νὰ καταντήσῃ ὡς τοὺς ἀθλίους τούτους, οἵτινες ὡς σκύλοι ἀλληλοφαγοῦνται δι' ἓν κόκκαλον.

— Ἐκεῖνος ἐξέλαβε τὸ πρᾶγμα διαφορετικά, ἀπήντησεν ὁ Ἐκφουστάνελλος. Ἡμεῖς ἐδῶ, βλέπετε, κὺρ Κώστα, εἴμεθα ἐλεύθερον κράτος, ἔχομεν τὰ συνταγματικά μας δικαιώματα καὶ προθυμούμεθα νὰ τὰ ἐξασκῶμεν. Ἐπειδὴ τὸν ἐμποδίσατε, ἠθέλησε νὰ ἐκδικηθῇ· διότι δὲν εἶναι κλοπὴ ἡ πρᾶξις, εἶναι ἐκδίκησις ἁπλῆ· ἠθέλησε νὰ σᾶς λυπήσῃ μίαν στιγμὴν διὰ τὴν ἄρνησίν σας, ἔπειτα ὅμως νὰ σᾶς ἐπιστρέψῃ τὰ ἀσημικά σας. Σᾶς τὰ ἐπιστρέφει. Μὴ κάμετε καταμήνυσιν.

—Τοῦ τὰ χαρίζω, εἶπεν ὁ κὺρ Κώστας. Δὲν ἔχω οὐδεμίαν καταμήνυσιν νὰ κάμω. Ἡ ζημία εἶναι μικρά, μεγάλη εἶναι ἡ λύπη μου ὅτι, ἐνῷ μοι ἐφαίνετο τόσον καλὸς νέος, ἀποδεικνύεται ὅτι εἶναι ἄθλιος.

— Μετεμελήθη πικρά, κύριε κὺρ Κώστα.

— Ὁ Θεὸς νὰ τὸν φωτίσῃ!

Ὁ Ἐκφουστάνελλος προσέθεσε καὶ ἄλλα τινά, ἅτινα παρέλειψεν ὁ στενογράφος, ζητήσας δὲ μίαν χειραψίαν τοῦ γέροντος ἀπῆλθεν. Ἐννοεῖται ὅτι παρεκάλεσεν ἐν τέλει αὐτόν, ἂν ἔχῃ τινὰ ὑπόθεσιν εἰς τὰ δικαστήρια, νὰ τοῦ τὴν ἐμπιστευθῇ.

Μεταβὰς εἰς τὸ δωμάτιόν του εὗρε τὸν Ἐπαμεινώνδαν εἰς ἣν θέσιν τὸν εἶχεν ἀφήσει.

— Καλὰ νέα, φίλτατε! ἐφώνησε καὶ ἀφηγήθη ἀκριβῶς εἰς αὐτὸν τὴν μετὰ τοῦ κὺρ Κώστα συνδιάλεξίν του. Ἐπειδὴ δὲ ἐπλησίαζεν ἡ ὥρα τῆς συνεδριάσεως εἰς τὸ πρωτοδικεῖον, βιασμένος νὰ παρευρεθῇ εἰς αὐτήν·

— Μεῖνε, τὸν εἶπεν, ἐδῶ, μὴ σαλεύσῃς. Ἐπιστρέφω μετ' ὀλίγον καὶ ὁμιλοῦμεν περὶ τῶν χαρισμένων, ὄχι πλέον ὑπεξηρημένων, μοσχοβικῶν σκευῶν.

Ἡ διήγησις τοῦ Ἐκφουστανέλλου βαθέως συνεκίνησε τὸν Ἐπαμεινώνδαν. Ἡ ἐκ τῶν προηγηθέντων ὀλῖψις εἶχε διώξει ἐκ τῆς κεφαλῆς του καὶ ἐκλογὴν καὶ βουλευτὴν καὶ θέσιν ὑποτελώνου, καὶ μόνην διενοεῖτο τὴν παροῦσαν δεινὴν θέσιν του. Ὅτε δὲ ἤκουσε μὲ πόσην ἀγαθότητα ἐξεφράσθη περὶ αὐτοῦ ὁ κύριός του, ἀγανακτῶν κατὰ τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ, ἀνεπόλει ὅσας ἄλλας ἐνδείξεις συμπαθείας εἶχε λάβει παρὰ τοῦ γέροντος αὐτοῦ κατὰ τὸ διάστημα τῆς παρ' αὐτῷ ὑπηρεσίας του. Ἔθεσε τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τῶν χειρῶν καὶ ἔμεινε βυθισμένος εἰς σκέψεις μεχρισοῦ ἀπῆλθεν ὁ εὔγλωττος φίλος του. Τότε ὡς ὑπὸ ἐμπνεύσεως τινὸς κινηθεὶς ἠγέρθη, ἐπῆρε τὰ ἀργυρᾶ σκεύη, ἐτύλιξεν αὐτὰ εἰς τὸ τραπεζομάνδυλον, καὶ ἀναλαβὼν τὸ δέμα ἐπορεύθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κὺρ Κώστα.

Ὅτε ἐσήμανεν, ἤκουσεν ἐλαφρὰ βήματα εἰς τὰ ἐντός. Ἦτον ἡ Καλλιόπη, ἥτις ἦλθε καὶ τὸν ἤνοιξεν. Ἅμα ἐνεφανίσθη, ἔρριψεν ἐπ' αὐτοῦ βλέμμα, ὅπερ μέχρι σήμερον ἀκόμη δὲν κατώρθωσαν ν' ἀναλύσωσιν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα δεινοί· ἄλλοι λέγουν ὅτι ἦτο βλέμμα ὀργῆς καὶ καταφρονήσεως, καὶ ἄλλοι ὅτι ἐνέφαινεν ἀγαλλίασιν διὰ τὴν ἐπιστροφήν του. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι δὲν εἶπε λέξιν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν, ἀλλὰ στρέψασα τὰ νῶτα ἀπεμακρύνθη.

Ὁ Ἐπαμεινώνδας δὲν εἶχεν ἀνάγκην ὁδηγοῦ. Ἐπορεύθη κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ σπουδαστήριον, ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ εὑρέθη ἐνώπιον τοῦ γέροντος. Ἀφήσας δὲ κατὰ γῆς τὰ ἀσημικά, ἅτινα ἔκαμαν τὸν συνήθη κρότον, ἐστάθη ὄρθιος, σιωπηλὸς καὶ νεύων κάτω τὰ ὄμματα.

— Πολλὰς ἀνοησίας ἔκαμες, τὸν εἶπε μὲ ἥσυχον ὕφος ὁ κὺρ Κώστας.

— Παρεσύρθην, ἀπήντησεν ὁ Ἐπαμεινώνδας, καὶ τὰ δάκρυά του ἐπλημμύρισαν. Ὁ κὺρ Κώστας ἤθελε νὰ γνωρίσῃ ἂν ἡ μεταμέλεια ἦτον εἰλικρινής· ὅτε δὲ εἶδε τὸ πρόσωπόν του ὠχρὸν καὶ ἤκουσε τοὺς κλαυθμούς του·

— Ὕπαγε, τὸν εἶπε, θέσε τὰ ἀσημικὰ εἰς τὸν τόπον των καὶ ἑτοίμασε τὸ γεῦμα.

Ἡ σύζυγος τοῦ κὺρ Κώστα οὐδέποτε ἔδειξεν ὅτι ἔλαβεν εἴδησιν τῶν συμβάντων. Ὁ Ἐπαμεινώνδας ἐφαίνετο τὰς πρώτας ἡμέρας προθυμότερος τοῦ δέοντος, συγχρόνως δὲ τεταραγμένος καὶ ἄθυμος. Μετά τινα καιρὸν ὅμως ἀνέλαβεν ἐντελῶς τὴν προτέραν του κατάστασιν, καὶ ἀπεφάσισε νὰ ζήσῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ἀγαθῶν γερόντων, οὓς ὑπηρέτει. Ἐξικειώθη βαθμηδὸν μὲ τὸ ἔργον του καὶ ἠγάπησεν αὐτό, ἐνόησεν ὅτι, ἀντὶ νὰ κατατρέχῃ ἄλλους διὰ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν των, προτιμότερον εἶναι νὰ ὑπηρετῇ τοὺς πληρόνοντας αὐτόν. Χωρὶς δὲ νὰ διδαχθῇ ἠσθάνθη τὸ *ἔργον οὐδὲν ὄνειδος*. Ἓν μόνον πρᾶγμα δὲν γνωρίζομεν νὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ Ἐπαμεινώνδα εἰς τὸν ἀναγνώστην, δὲν ἐμάθαμεν ποτὲ ἂν τὸν ἐσυγχώρησεν ἡ Καλλιόπη.

Ε*

ΕΛΕΟΣ ΔΙΑ ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΠΤΗΝΑ

Καθ' ἡμέραν παριστάμεθα εἰς σκανδαλῶδες καὶ ἀξιόποινον θέαμα, εἰς τὸ μαρτύριον μικρῶν καὶ ἐρασμίων ὑπάρξεων, τὰς ὁποίας ἔπλασεν ὁ Δημιουργὸς ὄχι μόνον διὰ νὰ καθωραΐζουν τοὺς ἀγρούς μας καὶ τὰς ἀρούρας μας, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ προφυλάσσουν τὰ δένδρα καὶ τοὺς καρπούς μας ἀπὸ τοσούτων καμπῶν καὶ κανθάρων, οἱ ὁποῖοι τὰ κατατρώγουν καὶ τὰ ὑπονομεύουν διηνεκῶς. Καθ' ἡμέραν βλέπομεν ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ ἐν ταῖς τριόδοις κατὰ πεντηκοσύας καὶ ἑκατοσύας τὰ ἀθῶα μικρὰ πτηνά, παραδιδόμενα εἰς πώλησιν καὶ εἰς τὰ διὰ βίου βασανιστήρια—παραδιδόμενα, λέγομεν, εἰς τὴν μωρὰν παιδικὴν ἡλικίαν, ἢ καὶ εἰς τὴν ἡλίθιον ἐνηλικιότητα—ἄχ! τὰ ἐπίχρυσα, τὰ ποικιλόχροα, τὰ χαρίεντα ἐκεῖνα καὶ μικρὰ στρουθία, τὰ ὁποῖα τόσον γλυκεῖαν διαχύνουν τὴν ἁρμονίαν των εἰς τοὺς κήπους, εἰς τὰ δάση καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. Τίποτε δὲν μᾶς στεροῦν αἱ ἐρατειναὶ ἐκεῖναι ὑπάρξεις· τίποτε δὲν μᾶς βλάπτουν· ἀλλὰ καὶ οὔτε διὰ τῆς σαρκός των δύνανται νὰ θεραπεύσουν τὰς ἀγρίας ὁρμὰς τῆς γαστρός μας. Δὲν μᾶς ζητοῦν τὰ μικρὰ πτηνὰ τίποτε ἄλλο, εἰμὴ ὀλίγην εὐσπλαγχνίαν, τίποτε ἄλλο εἰμὴ νὰ τὰ λησμονήσωμεν τοὐλάχιστον διὰ νὰ ζήσουν εἰς τὰ ἀχανῆ πεδία, τὰ ὁποῖα μᾶς καθυπέταξεν ὁ Θεὸς—νὰ ζήσουν τὰ ἀθῶα στρουθία ἀνενόχλητα, ἐλεύθερα, ἀβασάνιστα, ὅπως τὰ ἔπλασεν ἐκεῖνος ὁ ἐκτείνων τὴν εὐεργετικήν του παλάμην καὶ δαψιλεύων ζωὴν ἐπὶ ἔρημον καὶ ἐπὶ λειμῶνα. Ἀλλ' ἡμεῖς —ὄχι ὁ ἄνθρωπος ὁ πολιτισμένος· ἡμεῖς—ὄχι ὁ ἄνθρωπος ὁ διδαχθεὶς νὰ σέβηται τὴν κτίσιν, ὅταν δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀνάγκαια πρὸς συντή-

ρησίν του, ἀλλ' ἡμεῖς οἱ ἄγριοι, οἱ βάρβαροι, ὁπλίζοντες τὴν βέβηλον χεῖρά των μὲ δύκτια καὶ σαγήνας, ἀπολύομεν τὸ ἀνόητα παιδία μας εἰς τοὺς ἀγρούς, ἀντὶ νὰ τὰ πέμψωμεν εἰς τὰ σχολεῖα κατὰ τὸν νόμον, ἢ νὰ τὰ ὑποβάλωμεν εἰς ἔντιμον ἐργασίαν, ἐξ ἧς καὶ δι' ἧς μέλλουν νὰ διαπλασθοῦν πολῖται χρηστοί—ἀφίνομεν τὰ παιδία ἀπὸ 8 ἐτῶν μέχρι τῶν 13, καὶ μάλιστα παιδία τῶν πενομένων συμπολιτῶν μας, κατ'ἐξοχὴν παιδία ὀρφανὰ, νὰ περιφέρωνται εἰς τε χέρσους καὶ εἰς καλλιεργημένους ἀγροὺς πέριξ τῶν Ἀθηνῶν καθ'ὁμίλους μικροὺς, καὶ συμφθειρόμενα εἰς παντοίας καὶ ἀκατονομάστους κακοηθείας, νὰ σαγηνεύουν τὰ ἀθῶα στρουθία, καὶ νὰ τὰ φέρουν πρὸς πώλησιν εἰς τὴν ἀγοράν, διὰ νὰ χρησιμεύσουν εἰς ἀπάνθρωπον ἆθυρμα τῶν νηπίων καὶ τῶν μωρῶν, διὰ δὲ τοῦ προϊόντος τῆς πωλήσεως νὰ πορισθῶσι τὰ μέσα μείζονος καὶ βαθυτέρας διαφθορᾶς. Ἐξ αὐτῶν τῶν παιδίων, τῶν σαγηνευτῶν τῶν μικρῶν καὶ ἀθώων στρουθίων, στρατολογοῦνται οἱ τολμηροὶ ἐκεῖνοι καὶ ἐπιδέξιοι νυκτοκλέπται, οἱ ἀναρριχώμενοι ὡς οἱ αἴλουροι τοὺς περιβόλους τῶν οἰκιῶν μας, καὶ ἐπισκεπτόμενοι καὶ λεηλατοῦντες τοὺς ὀρνιθῶνας καὶ τὰ πλυντήριά μας.

Πολλάκις ἐν Πειραιεῖ, ὅπου ζῶμεν, ἠσθάνθημεν αἱμάσσουσαν τὴν καρδίαν μας εἰς τὴν θέαν τῶν μικρῶν ἐκείνων πλασμάτων, τὰ ὁποῖα, καθειργμένα ἀπότιστα καὶ ἄσιτα ἐν στενοῖς κλωβοῖς, διὰ τοῦ κλαυθμηροῦ καὶ διακεκομμένου των ᾄσματος ἐφαίνοντο ὡσεὶ ἐπαιτοῦντα παρὰ τοῦ θεατοῦ οἰκτιρμόν, ἀχί καὶ ὀλίγον ἀέρα. Μὲ τὸν στεναγμὸν εἰς τὰ χείλη, ἐκάμφθημεν πολλάκις ὑπεράνω τῶν ἀποτροπαίων ἐκείνων κλωβῶν, ἠγοράσαμεν ἀντὶ 5 καὶ 10 λεπτῶν πάντας τοὺς αἰχμαλώτους, καὶ τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον ἀπεδώκαμεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ζωήν. Ἅμα ἀνοίγοντα τὰς πτέρυγάς των πρὸς τὸν αἰθέρα τὸν γαλανὸν, ἠκούομεν αὐτὰ τονίζοντα τὸν γλυκὺν ὕμνον τῆς ἐλευθερίας, καὶ τῇ ἀληθείᾳ πλέον ἢ ἅπαξ ἠσθάνθημεν τὸ βλέφαρόν μας νὰ ὑγρανθῇ ἀπὸ χαρὰν παιδικὴν ἐπὶ τῷ ἀκούσματι. Τί εἶναι ἡ ἐλευθερία! Μᾶς θέλγει καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἄλογον κτίσιν! καὶ ὅμως ὡσανεὶ ἐπέπρωτο ἐν τῇ ἀρχεγόνῳ καθέδρᾳ αὐτῆς νὰ μετατρέπεται πολλάκις εἰς σκληρὰν εἰρωνίαν, βλέπομεν αὐτὴν ποδοπατουμένην καθ' ἡμέραν ἐνώπιόν μας, καὶ οὐδεὶς ἡμῶν ἐκτείνει ἀντιλήπτορα χεῖρα, οὐδεὶς ἡμῶν αἰσθάνεται, ὅτι ἔχει καθῆκον ἐπιβεβλημένον εἰς πᾶσαν ἐξευγενισμένην ψυχήν,—τὸ καθῆκον τοῦ νὰ ἐκτείνῃ χεῖρα ἀρωγὸν πρὸς τὴν πάσχουσαν κτίσιν, ἀδιάφορον ἂν ἦναι λογικὴ ἢ ἄλογος, ζωϊκὴ ἢ φυτική. Τίς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ βασανίζῃ τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ; Ἢ μήπως ὁ ἄνθρωπος δὲν συνειθίζεται ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων εἰς τὴν ἀπανθρωπίαν καὶ τὴν σκληρότητα, ὅπως εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν καὶ τὴν ἀγάπην;

Ἄχ, λυπηθῆτε τὰ μικρὰ καὶ ἀθῶα στρουθία! Ἀπαγορεύσατε, ὅπως εἶναι ἀπηγορευμένον ἀπανταχοῦ τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης, ἀπαγορεύσατε τὴν καταδίωξιν καὶ αἰχμαλωσίαν καὶ βάσανόν των. Ἄφετέ μας τὴν εὐχαρίστησιν, ὅταν διευθύνωμεν τὸ βῆμα εἰς τοὺς ἀγροὺς, νὰ τέρπεται καὶ ἡ ἀκοὴ καὶ ὄψις μας ἀπὸ τοὺς ἀθώους ψάλτας τῆς ἐρημίας! Μὴ μᾶς εἴπητε ὡς ὁ κ. διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας, τὸν ὁποῖον προχθὲς ἱκετεύσαμεν νὰ ἀπαγορεύσῃ τὴν ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ κατὰ τὰς ὁδοὺς πώλησιν τῶν μικρῶν στρουθίων, μὴ μᾶς εἴπητε, ὡς ὁ κ. διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας, ὅτι δὲν ἔχει νόμον διὰ νὰ πράξῃ τοιοῦτον μικρὸν καλόν. Ἀλλὰ μήπως δὲν ἔχει νόμον ἐμποδίζοντα τὴν ἀργίαν καὶ τὴν κακοήθειαν;[1]

Θ. Ἀφεντοῦλης.

ΚΑΤΑΒΥΘΙΣΙΣ ΠΛΟΙΟΥ ΥΠΟ ΙΧΘΥΟΣ

Ἀμερικανικὴ ἐφημερὶς διηγεῖται ὡς ἑξῆς ναυάγιον πλοίου συμβὰν ἐκ συρράξεως αὐτοῦ πρὸς ὑπερμεγέθη ἰχθὺν πλησίον τῆς Νέας Γῆς.

Πρὸ ἑνὸς περίπου μηνὸς τὸ τρίιστον νορβηγικὸν πλοῖον Columbia κατὰ τὴν 11ην ὥραν τῆς πρωΐας ἔπλεεν, ἐλαφρᾶς πνεούσης αὔρας, εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν σύρτεων τῆς Νέας Γῆς, ὅτε αἴφνης φοβερὰ σύγκρουσις συνετάραξε τὸ πλοῖον, ὡς εἰ εἶχε προσαράξει εἰς ὕφαλον.

Ὁ πλοίαρχος ὑπωπτεύθη κατ' ἀρχὰς ὅτι προσέκρουσεν εἰς σκάφος ἄλλοτε ναυαγήσαντος πλοίου, ἀλλὰ προκύψας ἐκ τοῦ καταστρώματος παρετήρησε λευκόν τι σῶμα ἐπιπλέον παρὰ τὸ πλοῖον, ὅπερ οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ τεράστιος ἰχθὺς ἀνεστραμμένος καὶ ἀκίνητος, ἐνῷ ὅλον τὸ πέριξ ὕδωρ ἦτο ἐρυθρὸν ἐκ τοῦ αἵματός του. Μὴ διακρίνων ἐὰν ἦτο γιγάντιον κῆτος ἢ φάλαινα, διέταξε νὰ ἀνελκύσωσιν αὐτὸ, ὅτε τὸ πλήρωμα εἰδοποίησεν αὐτὸν ὅτι τὸ πλοῖον ἐβυθίζετο.

Ἰδὼν καὶ ὁ ἴδιος τὸν προφανῆ κίνδυνον διέταξε νὰ ῥίψωσιν εἰς τὴν θάλασσαν τὰς λέμβους καὶ ἐγκατέλιπε τὸ πλοῖον, ὅπερ μετὰ μικρὸν ἐβυθίσθη. Ὁλόκληρος σχεδὸν ἡ πρῴρα αὐτοῦ εἶχε συντριβῆ ἐκ τῆς συγκρούσεως. Ὥρας τινὰς μετὰ τὸ γεγονὸς πλοῖον ὁλλανδικὸν συναντήσαν τοὺς ναυαγοὺς τῆς Columbia, δώδεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντας, ἀνέλαβε καὶ περιέσωσεν αὐτούς.

Κ.

ΔΙΚΗ ΠΕΡΙ ΔΥΟ ΚΝΗΜΩΝ

Διασκεδαστικὴ δίκη γίνεται κατ' αὐτὰς ἐν τῇ Κολομβίᾳ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Πρὸ ἓξ μηνῶν ὁ ἐνάγων προσβληθεὶς ὑπὸ δεινῆς ἀσθενείας ἠναγκάσθη νὰ ὑποστῇ τὴν ἀποτομὴν ἀμφοτέρων αὐτοῦ τῶν ποδῶν. Ὁ χειρουργὸς ὁ ἐκτελέσας τὴν ἀποτομὴν ἐνέκλεισε τοὺς πόδας ἐν μεγάλῃ φιάλῃ καὶ τοὺς

1. Παλιγγενεσία.

ἀπέστειλε δῶρον εἰς τὸ ἰατρικὸν Μουσεῖον. Ὁ ἀσθενὴς νομίζων ὅτι οἱ πόδες του ἐτάφησαν, ἦτο ἥσυχος· ἀλλὰ μαθὼν μετ'ὀλίγον ὅτι ἦσαν ἐκτεθειμένοι ἐν τῷ Μουσείῳ, εἶπε καὶ τὸν ἔφερον ἐκεῖ. Μετὰ μεγίστης δὲ ἐκπλήξεως εἶδε καὶ τοὺς πόδας του καὶ ἀνέγνωσε τὸ ἐπὶ τῆς φιάλης δελτίον, ἐφ' οὗ ἦτο ἐπιγεγραμμένον τὸ ὄνομά του, ὅτι δῆλα δὴ εἰς αὐτὸν ἀνῆκον οἱ πόδες. Δικαίως δὲ ἡ ἀδίκως νομίσας ὅτι ἠδύνατο νὰ ἀπαιτήσῃ αὐτοὺς, ἀνέθεσε τὴν ὑπόθεσιν εἴς τινα δικηγόρον καὶ κατ'αὐτὰς δικάζεται.

**

Γνῶμαι καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ δουκὸς

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις Γ. Ζωχιοῦ.]

284.

Ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι κακοί, οἵτινες ἤθελον εἶσθαι ὀλιγώτερον ἐπικίνδυνοι, ἐὰν ἐστεροῦντο πάσης ἀγαθότητος.

285.

Τὴν μεγαλοψυχίαν ἀρκούντως ὁρίζει αὐτὸ αὐτῆς τὸ ὄνομα. Δύναταί τις ὅμως νὰ εἴπῃ, ὅτι τὸν μεγαλόψυχον ἐλαύνει ὁ ὀρθὸς τῆς ὑπερηφανείας νοῦς καὶ ἡ εὐγενεστέρα ἐπαίνων ἐπιθυμία.

286.

Ἀδύνατον εἶναι νὰ ἀγαπήσῃ τις ἐκ δευτέρου ὅ,τι ἀληθῶς ἔπαυσε νὰ ἀγαπᾷ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἱερεὺς χωρίου τινὸς ἐξηγῶν τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας Κυριακὴν τινα εἶπεν ὡς ἑξῆς τὸ περιεχόμενον τοῦ εὐαγγελίου: Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μὲ πέντε χιλιάδας ἄρτους ἐχόρτασεν ἐν τῇ ἐρήμῳ πέντε ἀνθρώπους.

«Μωρὲ μεγάλο πρᾶγμα! Ἀμ' αὐτὸ τὸ ἔκαμνα καὶ ἐγώ, ὑπέλαβέ τις τῶν χωρικῶν διακρινόμενος ἐπὶ αὐθαδείᾳ.

Ὁ ἱερεὺς ἐννοήσας τὸ λαθός του δὲν εἶπε λέξιν.

Τὸ ἑπόμενον ἔτος τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ ἱερεὺς διορθῶν τὴν ἀποτυχίαν του, ἔθεσε τὰ μηδενικὰ εἰς τὴν θέσιν των καὶ μετ'εἰρωνείας ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν αὐτὸν χωρικόν:

— Δί, τῷ λέγει, τὸ ἔκαμνες καὶ σύ;

— Διατί ὄχι; ἀπεκρίθη ὁ ἀδιόρθωτος χωρικός. Θὰ τὸ ἔκαμνα, δέσποτά μου, μὲ τὰ περυσινὰ περισσεύματα.

***

— Ἡ κυρία Α εἶνε τῷ ὄντι ὕπανδρος;

— Βεβαίως.

— Ἐν τούτοις οὐδέποτε ἤκουσα νὰ γίνεται λόγος περὶ τοῦ κ. Α.

— Ἡ σύζυγός του κάμνει ἀρκοῦντα θόρυβον διὰ δύο.

Τῷ 1877 ἐπὶ 100 γεννήσεων ἐγεννήθ. ἐν Ἑλλάδι 1.48 νόθα.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

*** Ὅ,τι ἀποκτᾶται ἐν τῇ ἀμαθείᾳ δὲν ἀποκτᾶται ἐν τῇ διαφθορᾷ. Ἡ ἀμάθεια μανθάνει, ἡ διαφθορὰ τίποτε δὲν ἀπομανθάνει ἀφ'ἑαυτῆς. Ἡ ἀμάθεια εἶναι σκότος, καὶ ἐν τῷ σκότει κινεῖσαι ψηλαφῶν, καὶ μετὰ τὸ σκότος ἔρχεται τὸ λυκαυγές, καὶ μετὰ τὸ λυκαυγὲς τὸ φῶς· ἀλλ' ἡ διαφθορὰ σὲ σύρει πρὸς τὰ κάτω ἐπὶ κλιτοῦ πεδίου· πῶς θὰ σταθῇς στερεὸς ἐπὶ τῶν ποδῶν σου, ἂν δὲν εὕρῃς στήριγμα ἀλλότριον καὶ ἀνεξάρτητον τῆς ἰδίας σου κινήσεως; (Ε. Α. Σῦμος.)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐγένοντο προτάσεις περὶ τῆς χρήσεως τῶν ἀεροστάτων ὡς βοηθητικῶν μέσων ἐν ταῖς ἐρεύναις τῶν κατὰ τὸν ἀρκτικὸν πόλον θαλασσῶν. Ἀφ' οὗ δῆλον ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ συνοδία φθάσῃ μέχρι τοῦ σημείου εἰς ὃ εἶνε δυνατὸν νὰ φθάσῃ, κωλυομένη ὑπὸ τῶν ἀδάμαντων ἔτι καὶ ἀπεράντων πρὸς τὸν πόλον ἀκτῶν, θὰ ἀνυψοῖ ἀερόστατον πρὸς κατόπτευσιν τῶν πέριξ, ἐὰν ὑπάρχῃ ἐλευθέρα τις θάλασσα ἢ ἐὰν τοὐναντίον μετὰ τῶν ἀκτῶν τῆς Γροιλανδίας συνέχονται γαῖαι ἠπείρου τινός. Ἀλλ', ἐρωτῶσί τινες, εἶνε δυνατὸν νὰ εὐδοκιμήσωσι τὰ ἀερόστατα κατὰ τὰ πολικὰ πλάτη; Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ἀπαντᾷ ἄγγλος ἀξιωματικὸς τοῦ ναυτικοῦ (M. John Cheyne), προταθεὶς ὡς ἀρχηγὸς νέας τινὸς πρὸς τὸν ἀρκτικὸν πόλον ἐκδρομῆς, δι' ἐπιστολῆς καταχωρισθείσης ἐν τοῖς Καιροῖς τοῦ Λονδίνου, ἐξ ἧς ἀποσπῶμεν τὰς ἑπομένας πολλοῦ λόγου ἀξίας λεπτομερείας.

«Μοὶ παρετήρησαν, λέγει, ὅτι ἡ καταστροφὴ τοῦ ἐν τῇ Ἐκθέσει τῶν Παρισίων ἀεροστάτου δυνατὸν νὰ ἐπιδράσῃ ἐπιβλαβῶς ἐναντίον τοῦ σχεδίου περὶ τῆς χρήσεως τῶν ἀεροστάτων κατὰ τὰς ἀρκτικὰς χώρας. Ὀφείλω παραχρῆμα νὰ διαδηλώσω ὅτι οὐδὲν τοιοῦτον δύναται νὰ συμβῇ κατὰ τὴν ἐξερεύνησιν τοῦ ἀρκτικοῦ πόλου, διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον ὅτι τὰ προτεινόμενα ἀερόστατα δὲν θὰ εἶνε ὡς τὸ τῶν Παρισίων προσδεδεμένα, ἀλλ' ἐλεύθερα καὶ κινούμενα ἐν τῷ ἀέρι ἀκωλύτως, ἐν ᾧ τὸ ἐν Παρισίοις ἐβλάβη καταπαλαῖσαν ἐναντίον σφοδροτάτου ἀνέμου, ὡς πλοῖον κατασυντριβόμενον κατὰ τῆς ἀκτῆς πρὸς ἣν τὸ ὤθησεν ἡ τρικυμία, ἀντὶ νὰ πλέῃ ἐν ἀσφαλείᾳ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ὠκεανοῦ. Ἔπειτα δὲ τὰ ἀερόστατα ταῦτα θὰ ἐργασθῶσι πρὸς ἐξέτασιν τοῦ πόλου τεσσαράκοντα μόνον ὥρας, ἐν ᾧ τὸ τῶν Παρισίων εἰργάζετο ἀδιαλείπτως μῆνας πολλοὺς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Ἐκθέσεως».

Ἡ «Ἐφημερὶς τοῦ Γράτς» ἔγραφεν ἐσχάτως: «Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πρακτικοῦ ἰατροῦ Μῶζερ αἴλουρος ἔτεκεν ἀρτίως πολλὰ, ἔδειξεν ὅμως μεγάλην ἀποστροφὴν πρὸς τὸ νεώτατον τῶν νεο-

γνῶν καὶ ἐπανειλημμένως τὸ ἐδίωξεν ἐκ τῆς φωλεᾶς της, ὁσάκις ὁ οἰκοδεσπότης τὸ ἐκόμισε πρὸς τὴν μητέρα του. Ὁ ἰατρὸς ἐκόμισε τὴν μικρὰν γαλῆν πρὸς κύνα ἀρτίως τεκοῦσαν, αὕτη δὲ τὴν ἐδέξατο ἀθορύβως, τὴν ἐγαλούχησε καὶ περιέθαλψεν ὡς ἴδιον τέκνον καὶ ἐφάνη χαίρουσα ἐπὶ ταῖς παιδιαῖς αὐτῆς. Ἡ γαλῆ, ἡ τραφεῖσα διὰ γάλακτος κυνείου, ἀποστρέφεται τὴν φυσικὴν μητέρα ὅσον ἀγαπᾷ τὴν θετήν· βλέπουσα δὲ ἄλλας γαλᾶς, στρέφει τὰ νῶτα ἢ λαμβάνει θέσιν ἀμυντικήν, οἵαν λαμβάνουσιν αἱ γαλαῖ ἐναντίον τῶν κυνῶν.

∞ Ἡ αὐτοκράτειρα τοῦ Μεξικοῦ Καρλότα, ἡ δυστυχὴς χήρα τοῦ Μαξιμιλιανοῦ, διατρίβει νῦν ἐν Βελγίῳ ἐν τῷ πύργῳ Βουσσώ. Ἡ παραφροσύνη της εἶναι νῦν τοσοῦτον ἥρεμος καὶ ἀκίνδυνος, ὥστε καταλείπεται αὐτῇ ἀφόβως πλήρης ἐλευθερία. Πρὸ μικροῦ ἐπεσκέφθη ἐποχουμένη μεθ' ἑνὸς ὑπασπιστοῦ της τὰ περίχωρα τοῦ πύργου. Χαρακτηριστικὸν σύμπτωμα τῆς νοητικῆς της καταστάσεως εἶνε ὅτι περὶ ἑαυτῆς ὁμιλεῖ οὐχὶ πρωτοπροσώπως ἀλλὰ τριτοπροσώπως. Καθ' ὁδὸν συνδιαλέγεται εὐμενῶς μετὰ πάντων καὶ ἐνδιαφέρεται εἰς τὰς διδομένας αὐτῇ ἐξηγήσεις. Πάντες ἐπιτηδεύουσιν ἄκρον σεβασμὸν πρὸς τοὺς λόγους της. Ἀγαπᾷ τὴν αὐλικὴν ἐθιμοτυπίαν, καὶ τὸ γεῦμα παρατίθεται μεθ' ἧς ἐν Μεξικῷ πομπῆς. Μετ' αὐτῆς συγγευματίζει ὁ αὐλάρχης, ὁ ἱερεύς, ὁ ἰατρὸς καὶ αἱ κυρίαι τῆς τιμῆς. Εἰσερχομένη εἰς τὸ ἑστιατόριον χαιρετίζει πάντας, κάθηται καὶ νεύει καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους νὰ καθήσωσι. Τρώγει μετ' ὀρέξεως καὶ παίζει δεξιῶς τὸ κλειδοκύμβαλον. Ἐπὶ τοῦ ἰδιοτροπιῶν τινων ὁσάκις ἀναμνησθῇ τῶν περιπετειῶν τοῦ Ὀλιβεροῦ παρελθόντος, ὁ βίος της εἶνε εὐχάριστος καὶ ἥσυχος.

∞ Ὁ φεβρουάριος τοῦ προσεχοῦς δισέκτου ἔτους θὰ ἔχῃ πέντε κυριακάς· συμβαίνει δὲ τοῦτο τρὶς ἀνὰ πᾶσαν ἑκατονταετηρίδα, ὁπόταν δηλαδὴ ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία τοῦ βραχυτάτου τῶν μηνῶν ἦνε ἡμέρα κυριακή.

∞ Ἐπ' ἐσχάτων τὰ Μεγάλα Ἐργαστήρια τοῦ Λούβρου, ἐν Παρισίοις, ἀνακαινισθέντα ἠνεῴχθησαν εἰς τὸ δημόσιον. Αἱ νέαι αἴθουσαι ἔχουσιν ἔκτασιν ἑνὸς χιλιομέτρου. Τὴν πρώτην ἡμέραν ἐπεσκέφθησαν τὸ τεράστιον κατάστημα 61,921 θαμῶνες, ἀγοράσαντες ἐν συνόλῳ ἐμπορεύματα ἀξίας 1,135,382 φράγκων. 400 χιλιάδες φράγκα εἰσεπράχθησαν ἐκ τῆς πωλήσεως μεταξωτῶν, 35,000 ἐκ τῆς πωλήσεως τεχνητῶν ἀνθέων, 7,000 ἐκ τῆς πωλήσεως ἀλεξιβροχίων καὶ 25,000 ἐκ τῆς πωλήσεως περιλαιμίων. Τὴν πρωΐαν ἐλήφθησαν 4,821 γράμματα. Ὡς παραρτήματα τῶν ἐργαστηρίων ὑπάρχουσι σταῦλοι μεθ' 100 ἵππων καὶ 30 ἁμαξῶν, δι' ὧν μεταφέρονται τὰ ἐμπορεύματα εἰς τὰς οἰκίας τῶν ἀγοραστῶν.

∞ Πρὸς ἀποσόβησιν τῶν κινδύνων, οὓς πολλάκις κινδυνεύουσιν οἱ ὀχούμενοι ἐφ' ἁμαξῶν ἢ ἵππων ἀφηνιαζόντων, ὁ ἐν Βερολίνῳ ἱπποδαμαστὴς Βροζόβσκης ἐπενόησε δύο ἁπλουστάτας μηχανὰς ἢ μᾶλλον ἀσφαλιστικοὺς ἱμάντας, δι' ὧν ἀμέσως ἀνακόπτει τὴν περαιτέρω πορείαν τῶν ζώων. Διὰ τοῦ μὲν κωλύεται ἡ ἀναπνοὴ τοῦ ἵππου, διὰ τοῦ δὲ ἡ ὅρασις αὐτοῦ· ὅταν ὁ ἀναβάτης ἢ ἁρματηλάτης νοήσῃ τὸν κίνδυνον, ἀρκεῖ νὰ ἑλκύσῃ ὀλίγον τὸν περὶ τὸ μέτωπον ἢ τὸν τράχηλον τῶν ἵππων ἱμάντα καὶ ὁ κίνδυνος ἐκλείπει.

∞ Πίθηκος ἀποδρὰς πιθανῶς ἐκ τοῦ ζωολογικοῦ κήπου τῆς Δρέσδης καὶ πλανώμενος ἔν τινι δάσει, ἀναγκασθείς, φαίνεται, ὑπὸ τῆς πείνης, ὥρμησε κατὰ γυναικὸς κομιζούσης ἐκ τοῦ χωρίου εἰς τὴν πόλιν κάνιστρον περιέχον βούτυρον καὶ τυρία. Ἁρπάσας δὲ ἓν τυρίον καὶ ὀλίγον βούτυρον ἡτοιμάζετο νὰ πέλθῃ. Ἀλλ' ἡ γυνὴ ἀντὶ νὰ εὐχαριστηθῇ διὰ τὸ διακριτικὸν τοῦ ἅρπαγος, ὥρμησε καὶ αὐτὴ νὰ σώσῃ τὸ ἁρπαγέν. Ἐκεῖνος λοιπὸν ὀργισθεὶς ἀνατρέπει τὸ κάνιστρον, ἁρπάζει ὅσα ἠδύνατο ἐκ τῶν τυρίων καὶ καταπατήσας τὸ ὑπόλοιπον ἀπῆλθε φέρων τὴν λείαν του.

∞ Κατὰ περίεργον παρατήρησιν τὰ σιδηρόφρακτα πλοῖα οὐδέποτε προσεβλήθησαν ὑπὸ κεραυνοῦ, καὶ τοῦτο διότι διατελοῦσιν εἰς ἀδιάλειπτον σχέσιν πρὸς τὸν ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ ἠλεκτρισμὸν καὶ τὸν ἐν τῇ θαλάσσῃ. Ὥστε εἶνε τέλεια ἀλεξικέραυνα.

∞ Τὸ ὑπουργεῖον τῶν στρατιωτικῶν τῆς Ἰταλίας ἀπεφάσισε νὰ συστήσῃ ταχυδρομεῖον περιστερῶν καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον νὰ ἱδρύσῃ ἐν Ἀγκώνῃ κατὰ πρῶτον σταθμὸν 500 περιστερῶν πρὸς μετακόμισιν ἐπιστολῶν, καὶ ἂν ἡ πρώτη αὕτη ἀπόπειρα εὐδοκιμήσῃ, θὰ ἀναβιβασθῇ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἰς 2,000 καὶ θὰ συστηθῶσι καὶ ἄλλοι σταθμοὶ εἰς διάφορα μέρη.

∞ Τῷ 1877 ἐγένοντο ἐν Ἑλλάδι 9,472 γάμοι.

Βὶς Ἀναγνώστης

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Ἔχετε φίλον, ὅστις ἔχει τὴν ἀδυναμίαν νὰ δανείζεται, ἐνῷ σεῖς ἔχετε τὴν ἀδυναμίαν νὰ μὴ δανείζετε—καὶ ἰδίως εἰς ἀνθρώπους, οἵτινες ἔχουσι τὴν ἀδυναμίαν νὰ μὴ ἐπιστρέφωσι τὰ δανειζόμενα. Ὁ φίλος σας αὐτὸς σᾶς ἀπαντᾷ ἡμέραν τινὰ καθ' ὁδόν:

— Δάνεισέ μου, φίλε μου, σᾶς λέγει, δέκα δραχμάς.

— Λυποῦμαι, φίλτατε, ἀλλὰ δὲν ἔχω ἐπάνω μου...

— Εἰς τὸ σπῆτι;...

— Εὐχαριστῶ, εἶνε ὅλοι καλά!

Στρέφετε τὰ νῶτα καὶ ἀπαλλάττεσθε.

ΑΘΗΝΗΣΙ—ΤΥΠΟΙΣ ΣΟΦΙΑΝΟΥ, ΟΔΟΣ ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ ΚΑΙ ΝΙΚΙΟΥ, 15